

OUWEGEM

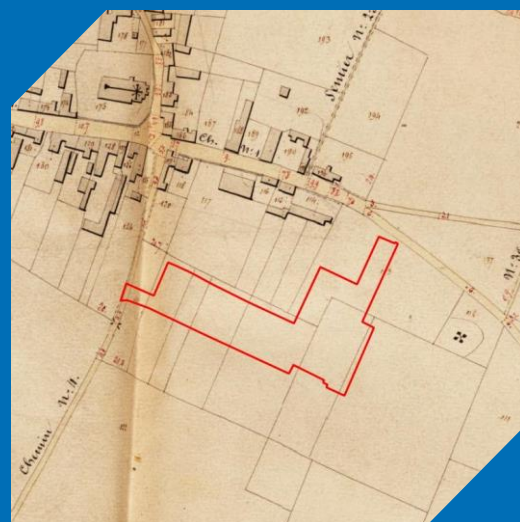
MOLENDAMSTRAAT

ARCHEOLOGIE NOTA

INTERGEMEENTELIJKE SAMENWERKING VOOR STREEKONTWIKKELING IN
ZUID-OOST-VLAANDEREN

GENTSESTEENWEG 1 B
9520 SINT-LIEVENS- HOUTEM
TEL 053 64 65 20

INFO@SO-LVA.BE
WWW.SO-LVA.BE

OUWEGEM MOLENDAMSTRAAT

ARCHEOLOGIENOTA – 2018E209

MARÉCHAL S., PEDE R. EN CHERRETTÉ B.

DOSSIERSAMENSTELLING

Sadi Maréchal, Ruben Pede en Bart Cherretté

PROJECT

Ouwegem Molendamstraat: heraanleg/uitbreiding parking –
Archeologienota (bureauonderzoek)
Projectcode:2018E209
Projectnaam: 18-OUW-MD
SOLVA Archeologierapport nr. 142

OPDRACHTHOUDER

SOLVA
Projectteam: Archeologie
Gentsesteenweg 1B
9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM
Tel: 053/64 65 20
info@so-lva.be

BEWAARPLAATS ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE

Erkend onroerend erfgoeddepot SOLVA archeologisch depot
p/a Industrielaan 25b
9320 EREMBODEGEM
Tel: 053/64 65 36
archeologie@so-lva.be

WETTELIJK DEPOTNUMMER

D/2018/12.857/1

Foto kaft: uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied (bron; AGIV, geraadpleegd via WMS)

Copyright: Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SOLVA. Alle foto's, tenzij anders vermeld: © SOLVA.

INHOUDSTAFEL

1	SAMENVATTING.....	6
1.1	PLANMATIGE CONTEXT	6
1.2	WETTELIJK KADER.....	6
1.3	VRAAGSTELLING.....	6
1.4	ONDERZOEKSMETHODE.....	6
1.5	RESULTATEN	6
2	VERSLAG VAN RESULTATEN BUREAUONDERZOEK.....	9
2.1	BESCHRIJVEND GEDEELTE	9
2.1.1	AANLEIDING VOOR DE OPMAAK VAN DE ARCHEOLOGIENOTA	11
2.1.2	BESCHRIJVING VAN DE GEPLANDE WERKEN	11
2.1.3	DE ONDERZOEKSOPDRACHT.....	15
2.1.4	WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN HET VOORONDERZOEK.....	16
2.2	ASSESMENTRAPPORT.....	17
2.2.1	METHODEN, TECHNIEKEN EN CRITERIA	17
2.2.2	CONSERVATIE-ASSESSMENT	17
2.2.3	DE LANDSCHAPPELIJKE LIGGING VAN HET ONDERZOEKSGBIED EN ZIJN OMGEVING	18
2.2.4	HET ONDERZOCHE GEBIED EN ZIJN OMGEVING IN ZIJN HISTORISCH KADER	29
2.2.5	HET ONDERZOCHE GEBIED EN ZIJN OMGEVING IN ZIJN ARCHEOLOGISCH KADER	40
2.2.6	EEN DATERING EN INTERPRETATIE VAN HET ONDERZOCHE GEBIED.....	41
2.2.7	DE VERWACHTING TEN AANZIEN VAN ARCHEOLOGISCH ERFGOED	41
3	BIBLIOGRAFIE.....	45
3.1	LITERATUUR.....	45
3.2	WEBSITES.....	46

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1 : Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: NGI; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)...	9
Figuur 2: Kadasterkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018).....	10
Figuur 3: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: NGI; digitaal aangemaakt op 17/01/2018) .	10
Figuur 4: Luchtfoto uit 2015 met aanduiding van het projectgebied. De grijze zone die de akker lijkt te omzoomen is echter geen weg maar omgeploegde grond (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)	11
Figuur 5: Plan van de ontworpen toestand, detail uit bijlage 1. De zone ten zuiden is reeds aangeduid als nieuwe begraafplaats maar behoort niet tot deze vergunningsaanvraag (bron: Gemeente Zingem).....	13
Figuur 6: Dwarsprofiel (noord-zuid) van de parking en rijweg, detail uit bijlage 3 (bron: Gemeente Zingem)	14
Figuur 7: Dwarsprofiel (oost-west) van de parking en rijweg, detail van bijlage 4 (bron: Gemeente Zingem)	14
Figuur 8: Plan van de ontworpen toestand met aanduiding van de RWA- (blauw) en DWA-leidingen (groen), detail uit bijlage 2 (bron: Gemeente Zingem, aanpassingen door auteur)	15
Figuur 9: Bodemkaart met aanduiding van de locatie van Ouwegem (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 27/02/2018)	18
Figuur 10: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: NGI; digitaal aangemaakt op 27/02/2018)	19
Figuur 11: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)	21
Figuur 12: Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)	22
Figuur 13: Digitaal terreinmodel met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)	23
Figuur 14: Digitaal terreinmodel (detail) met aanduiding van het projectgebied en hoogteprofielen (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)	23
Figuur 15: Hoogteprofiel (noord-zuid) van het projectgebied (bron: Geopunt; digitaal aangemaakt op 17/01/2018).....	24
Figuur 16: Hoogteprofiel (west-oost) van het projectgebied (bron: Geopunt; digitaal aangemaakt op 17/01/2018).....	24
Figuur 17: Potentiële bodemerosiëkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)	25
Figuur 18: Bodemkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018).....	25
Figuur 19: Bodemassociatiekaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)	26
Figuur 20: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)	27
Figuur 21: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)	28
Figuur 22: Kaart van het Land van Aalst door Jaques Horenbault (bron: http://users.telenet.be/peter.de.clercq/lvakaartmb.jpg)	31
Figuur 23: Uitsnede uit de Villaretkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)	32
Figuur 24: Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)	33
Figuur 25: Uitsnede uit het primitief kadaster van Ouwegem (bron: Cartesius).....	34
Figuur 26: Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)	35
Figuur 27: Uitsnede uit de kaart Vandermaelen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 18/01/2018).....	36
Figuur 28: Uitsnede uit de Popp-kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 18/01/2018)	37
Figuur 29: Orthofoto uit 1971 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 18/01/2018)	38
Figuur 30: Orthofoto uit 1990 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 18/01/2018)	39
Figuur 31: Orthofoto uit 2005-2008 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 18/01/2018).....	39

Figuur 32: CAI-locaties op GRB met aanduiding van het projectgebied (bron: cai.onroerendergoed.be en AGIV; digitaal aangemaakt op 180/01/2018) 40

LIJST VAN FOTO'S

Foto 1: Zicht op de privé-tuin en akkers in het zuiden van het projectgebied, gezien vanaf de Heirentstraat richting noordoosten (foto: Google Streetview, 2009) 12
 Foto 2: Zicht op de bestaande parking, gezien vanuit de Molendamstraat richting zuidwesten (foto: Google Streetview, 2009)..... 12

LIJST VAN BIJLAGES

NUMMER BIJLAGE	ONDERWERP	AANMAAKSCHAAL	AANMAAKDATUM	BRONVERMELDING
BIJLAGE 1	Ontworpen toestand van het projectgebied	1/500	27/11/2017	irtas
BIJLAGE 2	Ontworpen toestand: DWA en RWA	1/500	27/11/2017	irtas
BIJLAGE 3	Dwarsprofielen van het projectgebied	1/75	27/11/2017	irtas
BIJLAGE 4	Dwarsprofielen van het projectgebied	1/50	27/11/2017	irtas

1 SAMENVATTING

1.1 PLANMATIGE CONTEXT

Het gemeentebestuur van Zingem wenst een parking gelegen aan de Molendamstraat in Ouwegem opnieuw aan te leggen en uit te breiden. Dit kadert – op termijn - binnen de aanleg van een nieuwe begraafplaats ten zuiden van het huidige projectgebied. De begraafplaats maakt echter nog geen deel uit van de vergunningsaanvraag en zal pas in een latere fase worden gerealiseerd.

1.2 WETTELIJK KADER

De zone bevindt zich buiten een beschermde archeologische site of archeologische zone, maar de oppervlakte van het projectgebied bedraagt meer dan 3000 m² en de ingreep in de bodem meer dan 1000 m².

Derhalve diende in uitvoering van **art. 5.4.1 3°** van het Onroerend Erfgoeddecreet d.d.12 juli 2013, een archeologienota te worden opgesteld ten behoeve van het indienen van de aanvraag tot **omgevingsvergunning** voor het heraanleggen en uitbreiden van de parking. Er zijn voor dit dossier geen vrijstellingen van toepassing op bovenvermeld artikelnummer.¹

1.3 VRAAGSTELLING

Het projectgebied bevindt zich **buiten een historische kern** en wordt dus gekenmerkt door een **lage densiteit aan historische bebouwing**. De vraagstelling in dit geval richt zich vooral op de landschappelijke historiek van het terrein, de gebruiksgeschiedenis en de impact van de geplande werken. Dit bureauonderzoek gaat na of verder archeologisch (voor)onderzoek nodig is op basis van de huidige gegevens.

Het doel is informatie te verzamelen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site op het terrein, de karakteristieken en bewaringstoestand ervan, de relatie met het landschap, de waarde ervan en de wijze waarop met het terrein moet omgegaan worden bij de geplande bodemingrepen. Er wordt nagegaan of verder archeologisch (voor)onderzoek nodig is op basis van de huidige gegevens.

1.4 ONDERZOEKSMETHODE

Het uitgevoerde vooronderzoek omvatte een **bureauonderzoek**. Daartoe is enerzijds landschappelijk, historisch en archeologisch bronnen- en online beschikbaar gegeoreferencieerd kaartenmateriaal geconsulteerd en zijn eventuele (recente) verstoringen binnen het projectgebied geïnventariseerd, met het oog op het opstellen van een archeologisch verwachtingspatroon. Anderzijds is de impact van de werken op de ondergrond geëvalueerd. Deze impact werd afgewogen ten aanzien van het te veronderstellen verwachtingspatroon, op basis waarvan uiteindelijk een gemotiveerd advies kan opgesteld worden.

1.5 RESULTATEN

Het gemeentebestuur van Zingem wenst een parking gelegen aan de Molendamstraat in Ouwegem opnieuw aan te leggen en uit te breiden. Dit kadert – op termijn- binnen de aanleg van een nieuwe begraafplaats ten zuiden van het huidige projectgebied. De begraafplaats maakt echter nog geen deel uit van de vergunningsaanvraag en zal pas in een latere fase worden gerealiseerd. De zone bevindt zich buiten

¹ Het uit te voeren archeologisch onderzoek valt onder de toepassing van het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013, het Besluit van de Vlaamse regering van 16 mei 2014 betreffende de uitvoering van het Onroerend Erfgoeddecreet, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 4 december 2015 en de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en de rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 2.0 van 1 januari 2017.

een beschermde archeologische site of archeologische zone, maar de oppervlakte van het projectgebied bedraagt meer dan 3000 m² en de ingreep in de bodem meer dan 1000 m².

Derhalve diende in uitvoering van **art. 5.4.1 3°** van het Onroerend Erfgoeddecreet d.d.12 juli 2013, een archeologienota te worden opgesteld ten behoeve van het indienen van de aanvraag tot **omgevingsvergunning** voor het heraanleggen en uitbreiden van de parking. Er zijn voor dit dossier geen vrijstellingen van toepassing op bovenvermeld artikelnummer.

De bodemingreep voor het volledige projectgebied (ca. 6300 m²) betreft het opbreken van de bestaande verharding en het afgraven van de teelaarde tot een maximale diepte van 56 cm. Lokaal worden diepere verstoringen verwacht voor het aanleggen van een DWA- en RWA-leiding (resp. 1 m en 2 m onder het bestaande maaiveld). Voor het zuidelijke gedeelte van het projectgebied, dat momenteel in gebruik is als onbebouwde landbouwgrond, betekent dit een nieuwe invulling van het terrein en een vergraving van de bodem. Voor het noordelijke deel aansluitend op de Molendamstraat is deze verstoring mogelijk minder ingrijpend, gezien dit deel reeds in gebruik is als parking en dus mogelijk reeds is verstoord.

Het **bureauonderzoek** toont aan dat het projectgebied **landschappelijk** een interessante positie inneemt, op een heuvelflank langs de Scheldevallei. Bovendien zijn er weinig aanwijzingen voor erosie. Ook historisch betreft het een interessante situatie, gezien de ligging in de omgeving van de parochiekerk en historische kern van Ouwegem. De oudste zekere vermelding van de kerk stamt uit 1123, maar de kerk zou mogelijk kunnen teruggaan tot de vroege middeleeuwen.

Het projectgebied valt echter buiten de feitelijke historische kern van Ouwegem, in een gebied dat volgens de historische kaarten (18de eeuw en recenter) steeds gebruikt is als **landbouwgrond**. De aanwezigheid van grote percelen land binnen een zone die op de historische kaarten als kouter worden aangeduid, zou kunnen wijzen op een vroeg in cultuur brengen van deze gronden (volle middeleeuwen). De historische kaarten wijzen voor de post-middeleeuwse periode op een sterke continuïteit qua stratenpatroon, bebouwing en grondgebruik van de dorpskom.

In **recentere periodes** is het noordelijk deel van het projectgebied echter door omgevingswerken in aanzienlijke mate geroerd. Behalve bebouwing ter hoogte van de Molendamstraat en een schuur of stal aan de overgang met de akkers, werd in de tweede helft van de jaren 2000 een **verharde parking** aangelegd op dit noordelijke deel. De zuidelijke percelen zijn echter steeds als **landbouwgrond** in gebruik gebleven.

Afweging van de ingreep ten aanzien van een eventueel archeologisch potentieel:

De geplande werken zullen akkerland omzetten naar een parking, waardoor een ingreep in de bodem noodzakelijk zal zijn. Het valt momenteel niet uit te sluiten dat het projectgebied een archeologische waarde heeft, die door de geplande werkzaamheden zal geraakt worden.

Op basis van de bureaustudie kan gesteld worden dat het projectgebied een zeker archeologisch potentieel heeft om, gelet op de ligging nabij de historische kern van de gemeente, aspecten rond vroege dorpsontwikkeling beter te begrijpen en in kaart te brengen. Dit potentieel wordt ook versterkt door een geplande aanleg op termijn van een begraafplaats op het aanpalende terrein.

Op een lokaal niveau kan de eventuele archeologische informatie dus een bijdrage leveren aan de geschiedenis van Ouwegem. Op een regionaal en Vlaams niveau kan de ontwikkeling van cultuurlandschappen, koutercomplexen en dorpsontwikkeling tussen Leie en Schelde beter worden begrepen.

Ook andere sporen kunnen in principe aanwezig zijn.

Conclusie:

De inschatting van het kennispotentieel kan op basis van een bureaustudie slechts ten dele beantwoord en gerealiseerd worden. **Verder vooronderzoek** om het onderzoekspotentieel correct in kaart te brengen,

is noodzakelijk aangezien het tot nu toe niet mogelijk is om een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen. Concrete informatie over de aanwezigheid, aard en graad van bewaring van archeologische sporen ontbreekt namelijk. Op basis van het bureauonderzoek blijven de geformuleerde veronderstellingen immers hypothetisch en bovendien onvolledig. De beste methode om sporen uit de periodes vanaf het neolithicum te identificeren, is **proefsleuvenonderzoek**.

Omdat met de pachter van de betrokken percelen is overeengekomen dat de gronden in gebruik blijven tot het bekomen van de omgevingsvergunning, dient dit verdere vooronderzoek te gebeuren in **uitgesteld traject**.

2 VERSLAG VAN RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

2.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

Projectcode: 2018E209

Sitecode: 18-OUW-MD

Wettelijk depotnummer: D/2018/12.857/1

Naam en erkenningsnummer erkende archeoloog: SOLVA OE/ERK/Archeoloog/2015/00038

Locatie:

Oost-Vlaanderen, Zingem, Molendamstraat (Figuur 1 en Figuur 3, Foto 1-6)

Bounding box:

punt 1: x= 95709,6 / y= 178079,09

punt 2: x= 95885,8 / y= 178179,95

Kadastrale gegevens:

Zingem, 2de afdeling, sectie A, percelen 1098f2, 1108a (partim), 1109 (partim), 1110 (partim), 1112 (partim) en 1113a (partim). Zie Figuur 2.

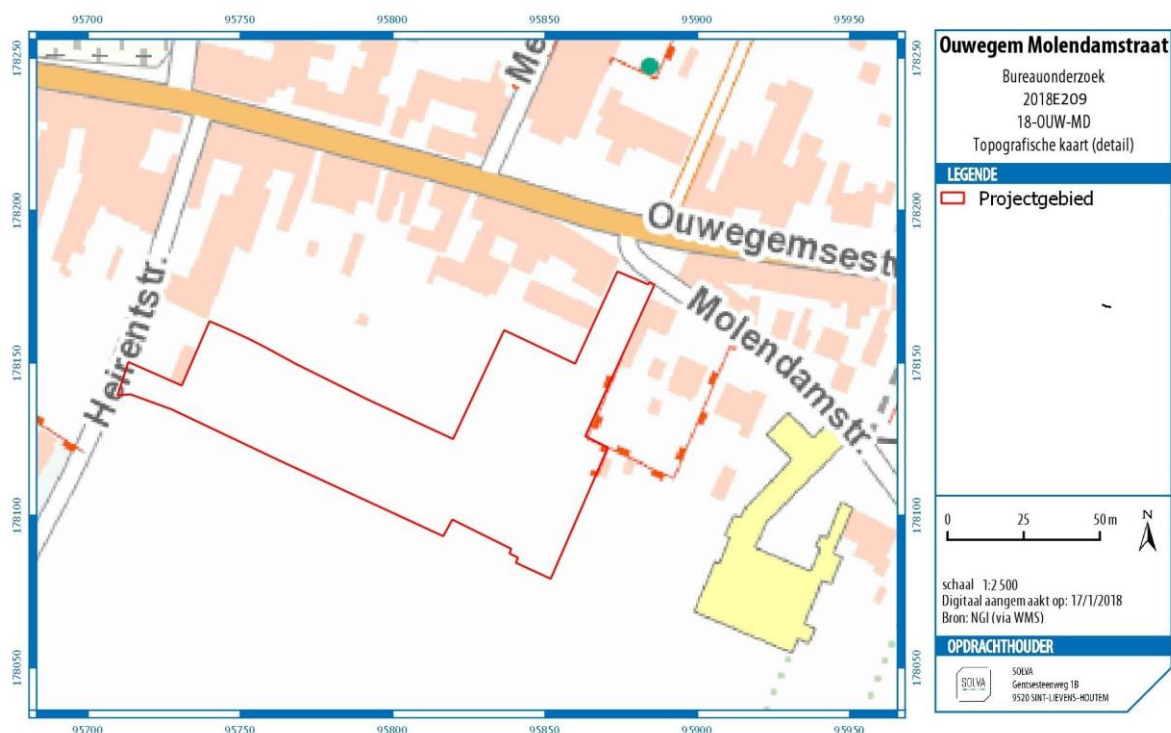
Topografische kaart: zie Figuur 1 en Figuur 3.

Betrokken actoren en specialisten:

- Erkend archeoloog: Ruben Pede
- Tekst: Sadi Maréchal
- Kaartmateriaal: Sadi Maréchal
- Redactie: Bart Cherretté

Wetenschappelijke advisering:

Niet van toepassing.

Figuur 1: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: NGI; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)

2.1.1 AANLEIDING VOOR DE OPMAAK VAN DE ARCHEOLOGIENOTA

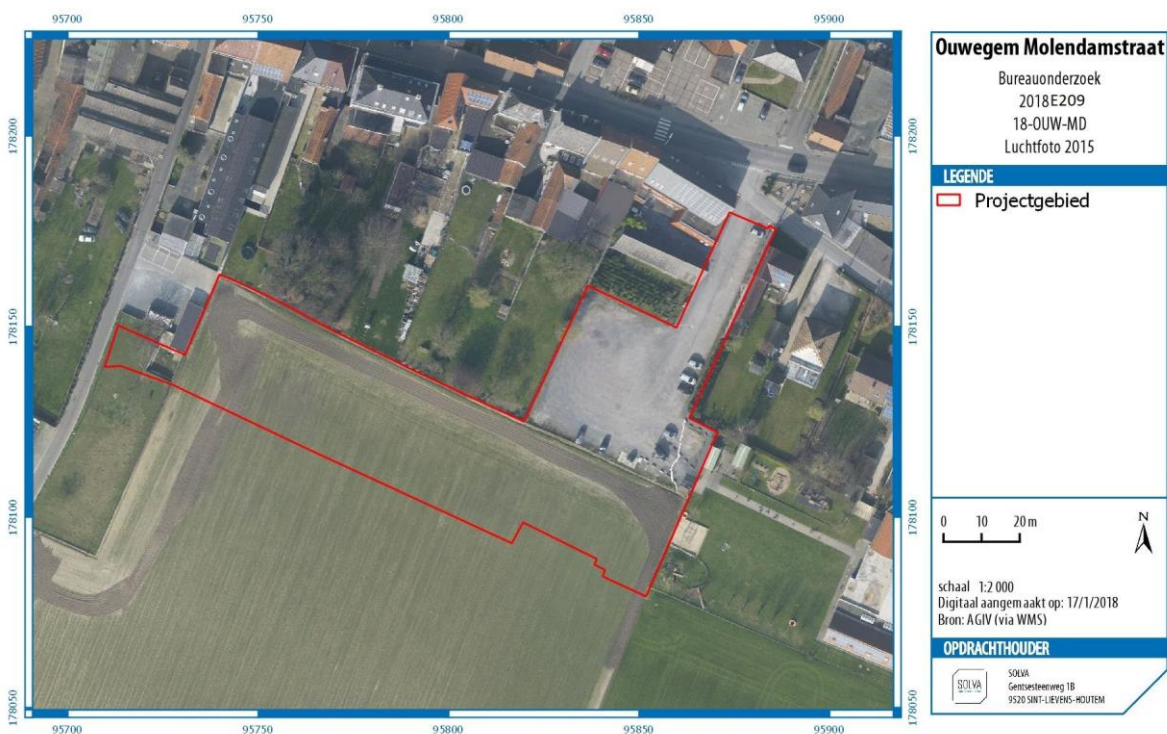
De zone bevindt zich buiten een beschermde archeologische site of archeologische zone, maar de oppervlakte van het projectgebied bedraagt meer dan 3000 m² en de ingreep in de bodem meer dan 1000 m².

Derhalve diende in uitvoering van **art. 5.4.1 3°** van het Onroerend Erfgoeddecreet d.d.12 juli 2013, een archeologienota te worden opgesteld ten behoeve van het indienen van de **stedenbouwkundige vergunningsaanvraag** voor de heraanleg en uitbreiding van de parking in de Molendamstraat. Er zijn voor dit dossier geen vrijstellingen van toepassing op bovenvermeld artikelnummer.²

2.1.2 BESCHRIJVING VAN DE GEPLANDE WERKEN

2.1.2.1 DE BESTAANDE TOESTAND

Ongeveer één derde van het projectgebied wordt vandaag de dag reeds ingenomen door een parking (ca. 2100 m² van ca. 6300 m²; zie Figuur 4). Deze parking is verhard met steenslag (zie Foto 2). Er zijn ook reeds nutsleidingen aangelegd (elektriciteitsleidingen). De overige twee derden van het projectgebied zijn momenteel in gebruik als landbouwgrond en zijn vrij van enige bebouwing. Het gedeelte dat aansluit op de Heirentstraat is een privé-tuin (ca. 170 m²; zie Foto 1).

Figuur 4: Luchtfoto uit 2015 met aanduiding van het projectgebied. De grijze zone die de akker lijkt te omzoomen is echter geen weg maar omgeploegde grond (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)

² Het uit te voeren archeologisch onderzoek valt onder de toepassing van het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013, het Besluit van de Vlaamse regering van 16 mei 2014 betreffende de uitvoering van het Onroerend Erfgoeddecreet, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 4 december 2015 en de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en de rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 2.0 van 1 januari 2017.

Foto 1: Zicht op de privé-tuin en akkers in het zuiden van het projectgebied, gezien vanaf de Heirentstraat richting noordoosten (foto: Google Streetview, 2009).

Foto 2: Zicht op de bestaande parking, gezien vanuit de Molendamstraat richting zuidwesten (foto: Google Streetview, 2009)

2.1.2.2 DE ONTWERPEN TOESTAND

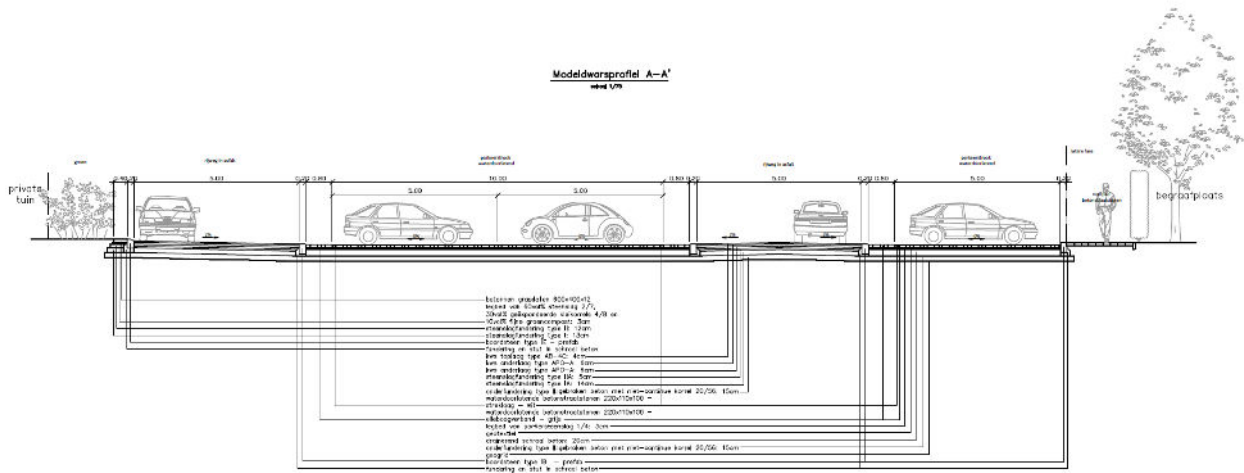
Zie Figuur 5 - Figuur 7 en bijlages 1-4 voor grondplannen en profielen van de ontworpen toestand voor de parking.

De totale oppervlakte van het projectgebied is ca. **6300 m²**. Deze zal volledig worden ingericht als parking (zie Figuur 5). Er worden 136 **parkeerplaatsen** voorzien, aangelegd in waterdoorlatende betonstraatstenen, en een **rijweg** in asfalt. Langs de noordzijde van het projectgebied loopt een **groenzone** van ca. 3 m breed. De uitersten van de parkeerzones worden begrensd door **boomputten** (20 in totaal). In de zuidoosthoek van het projectgebied komt een klein rechthoekig **plein** (13 x 47 m; ca. 630 m²) waar fietsstallingen worden voorzien.

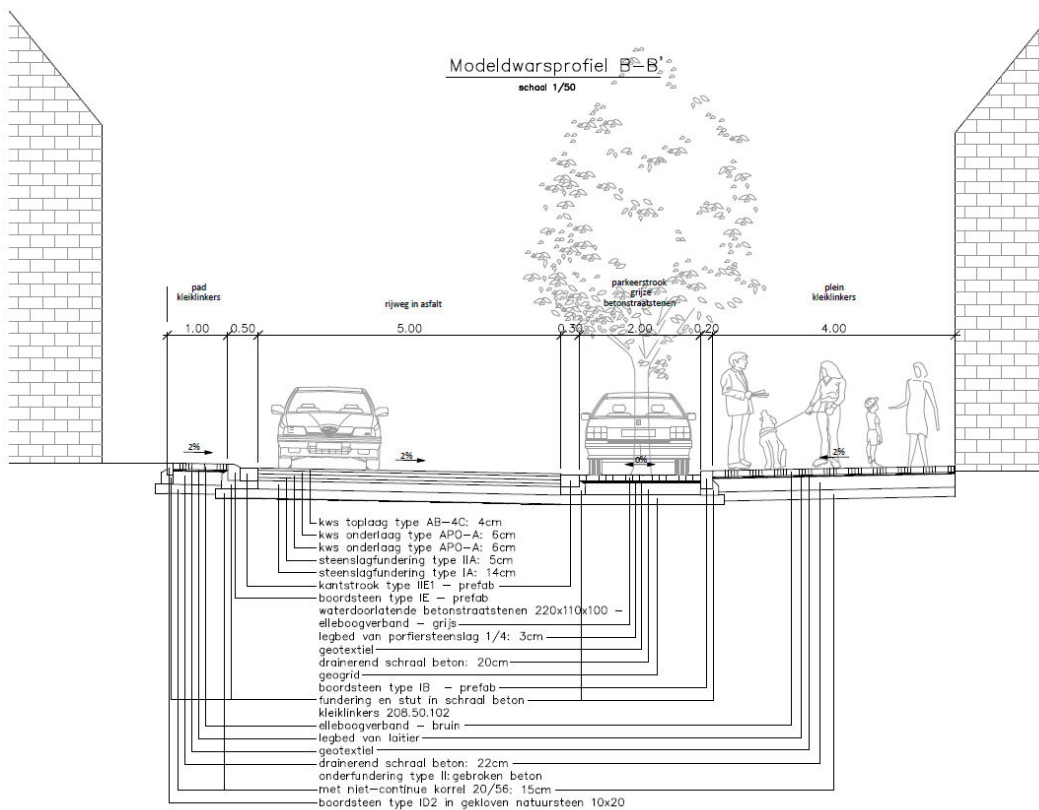
De volledige oppervlakte van de parkeerplaatsen en rijweg vereist een **bodemingreep van 54 cm**, aangezien er overall een onderfundering wordt aangelegd van gebroken beton met niet-continue korrel (15 cm; zie Figuur 6 en Figuur 7). Daarboven komen dan de verschillende lagen verharding, klinkers en asfalt voor de parkeerplaatsen en rijweg (zie Figuur 6 - Figuur 7). Centraal in het oost-west georiënteerde deel van de parking komt een **RWA-leiding** te liggen (176 m lang), die richting oosten loopt en dan afbuigt naar het noorden, om uiteindelijk aan te sluiten op de riolering in de Molendamstraat (zie Figuur 8). Deze buis van 400 mm diameter zal ongeveer 2 m onder het ontworpen maaiveld komen te liggen. Een **DWA-leiding** (115 m lang) loopt van het zuiden van de parking richting noorden, waar ze aansluit op de Molendamstraat (zie Figuur 8). De buis heeft een diameter van 250 mm en ligt op ca. 1 m onder het ontworpen maaiveld.

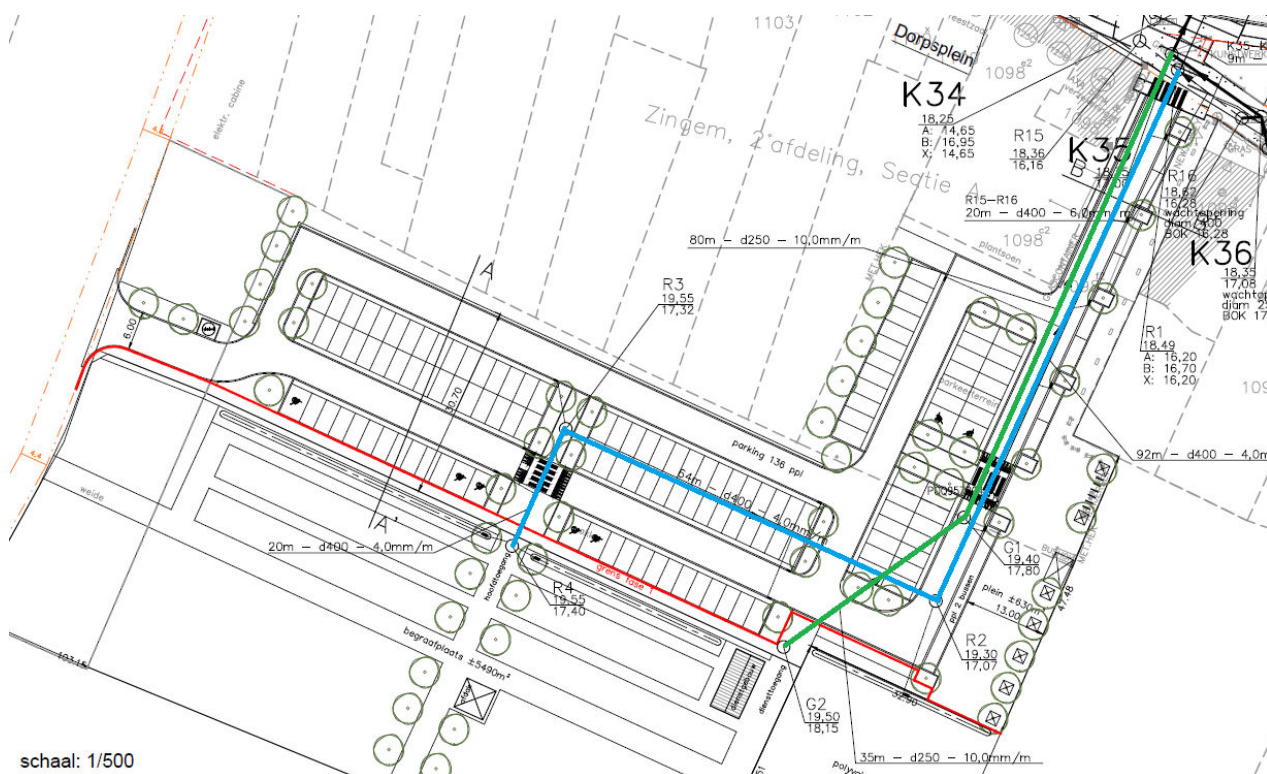
Figuur 5: Plan van de ontworpen toestand, detail uit bijlage 1. De zone ten zuiden is reeds aangeduid als nieuwe begraafplaats maar behoort niet tot deze vergunningsaanvraag (bron: Gemeente Zingem)

Figuur 6: Dwarsprofiel (noord-zuid) van de parking en rijweg, detail uit bijlage 3 (bron: Gemeente Zingem)

Figuur 7: Dwarsprofiel (oost-west) van de parking en rijweg, detail van bijlage 4 (bron: Gemeente Zingem)

Figuur 8: Plan van de ontworpen toestand met aanduiding van de RWA- (blauw) en DWA-leidingen (groen), detail uit bijlage 2 (bron: Gemeente Zingem, aanpassingen door auteur)

2.1.3 DE ONDERZOEKSOPDRACHT

2.1.3.1 VRAAGSTELLING

Het bureauonderzoek ten behoeve van de vergunningsaanvraag voor de parking heeft tot doel om op basis van bestaande bronnen informatie te verzamelen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site op het terrein, de karakteristieken en bewaringstoestand ervan, de relatie met het landschap, de waarde ervan en de wijze waarop met het terrein moet omgegaan worden bij de geplande bodemingrepen. Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek van het terrein?
- Welke gebruiksevolutie kende het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site op lokaal, regionaal en op Vlaams niveau?
- Wat is de aard en waardering van het kennispotentieel?
- Is er verder vooronderzoek noodzakelijk en welke vorm dient dit aan te nemen?

2.1.3.2 DE RANDVOORWAARDEN

Niet van toepassing.

2.1.4 WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN HET VOORONDERZOEK

2.1.4.1 MOTIVERING VAN DE ONDERZOEKSSTRATEGIE, -METHODEN EN –TECHNIEKEN

STRATEGIE

In deze nota wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd **voor een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden**. Dit type onderzoek heeft als bijkomend doel de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied te kennen. Daarvoor wordt bijzondere aandacht besteed aan de relevante ecologische en aardkundige gegevens en bronnen.

Dit bureauonderzoek moet uiteindelijk leiden tot een gemotiveerd advies of, en welke, maatregelen van verder vooronderzoek (met of zonder ingreep in de bodem) op het projectgebied noodzakelijk zijn.

METHODEN EN TECHNIEKEN

Met het oog op een gemotiveerd advies is enerzijds landschappelijk, historisch en archeologisch bronnen- en online beschikbare georeferentie kaartenmateriaal geconsulteerd en zijn eventuele (recente) verstoringen binnen het projectgebied geïnventariseerd, met het oog op het opstellen van een archeologisch verwachtingspatroon. Anderzijds is de impact van de werken op de ondergrond geëvalueerd. Deze impact werd afgewogen ten aanzien van het te veronderstellen verwachtingspatroon, op basis waarvan uiteindelijk een gemotiveerd advies kan opgesteld worden.

2.1.4.2 ORGANISATIE VAN HET BUREAUONDERZOEK

Alle hieronder vernoemde bronnen zijn geconsulteerd door de assistent archeoloog Sadi Maréchal. Opmaak van de figuren en de georeferentie geschiedde door Sadi Maréchal. Inhoudelijke afwegingen en keuzes zijn in overleg geschied tussen Sadi Maréchal, Ruben Pede en Bart Cherretté.

2.1.4.3 ASPECTEN WAARVOOR HET ADVIES VAN SPECIALISTEN WERD INGEROEPEN

Niet van toepassing.

2.1.4.4 ASPECTEN WAARVOOR ALGEMENE WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING WERD INGEROEPEN

Niet van toepassing.

2.1.4.5 MOTIVERING VAN DE GESELECTEERDE BRONNEN

Tijdens het bureauonderzoek is een analyse gemaakt van de **bodemsoorten**. Daarnaast werd onderzocht waar mogelijk afgedekte bodems en/of resten uit de prehistorie of jongere periodes kunnen verwacht worden. De aardkundige gegevens zijn online opgezocht via de Bodemverkenner (www.dov.vlaanderen.be) en de Geopunt-kaart (www.geopunt.be), de kaarten zelf zijn geraadpleegd via WMS in een GIS-omgeving. Verdeler van deze kaarten is de Databank Ondergrond Vlaanderen.

Het belangrijkste beschikbare **historisch kaartmateriaal** is vooral geraadpleegd om de grondgebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Deze informatie uit het historische kaartmateriaal kan een impact hebben op de kwaliteit van het eventueel oudere bodemarchief. Het historisch kaartmateriaal is georeferentie geraadpleegd via WMS in een GIS-omgeving. Verdeler van het kaartenmateriaal is het Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen.

Voor het archeologisch kader is de Centrale Archeologische Inventaris (**CAI**) geraadpleegd, alsook de beschikbare literaire bronnen.

De **ontwerpplannen** zijn door irtas en Gemeente Zingem ter beschikking gesteld.

Alle gegevens werden hierna samengebundeld in voorliggende archeologienota.

2.2 ASSESMENTRAPPORT

2.2.1 METHODEN, TECHNIEKEN EN CRITERIA

Het assessmentrapport omvat alle informatie afkomstig uit het **bureauonderzoek**: dit zijn alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal en bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Vanuit deze assessment van het plangebied moet een goede motivering mogelijk zijn over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen maatregelen.

Een waardevol assessment van het archeologisch potentieel van een projectgebied op basis van een bureauonderzoek is enkel mogelijk indien de bronnen voldoende en afdoende relevante gegevens opleveren om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. Bij afwezigheid of onvoldoende data zijn bijkomende maatregelen nodig om tot een correcte inschatting voor het projectgebied te komen.

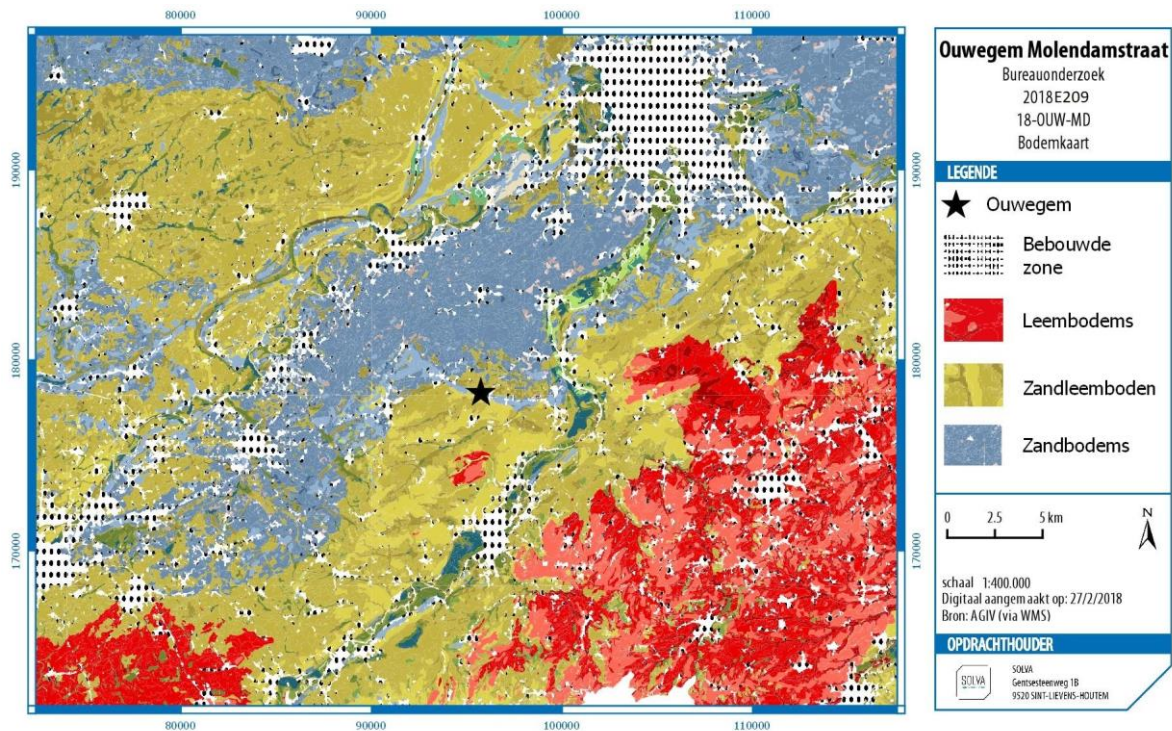
2.2.2 CONSERVATIE-ASSESSMENT

Alle gegenereerde data die in het kader van deze archeologienota tot stand komen, worden door **SOLVA** digitaal bewaard op een centrale server die dagelijks “in-huis” wordt geback-up’t en off-site wordt gekopieerd. Alle gegenereerde data en rapporten zijn geïntegreerd in de **SOLVA**-Archeologiedatabank raadpleegbaar. Een conservatie-assessment voor vondsten of stalen is bij dit bureauonderzoek niet van toepassing.

2.2.3 DE LANDSCHAPPELIJKE LIGGING VAN HET ONDERZOEKSGBIED EN ZIJN OMGEVING

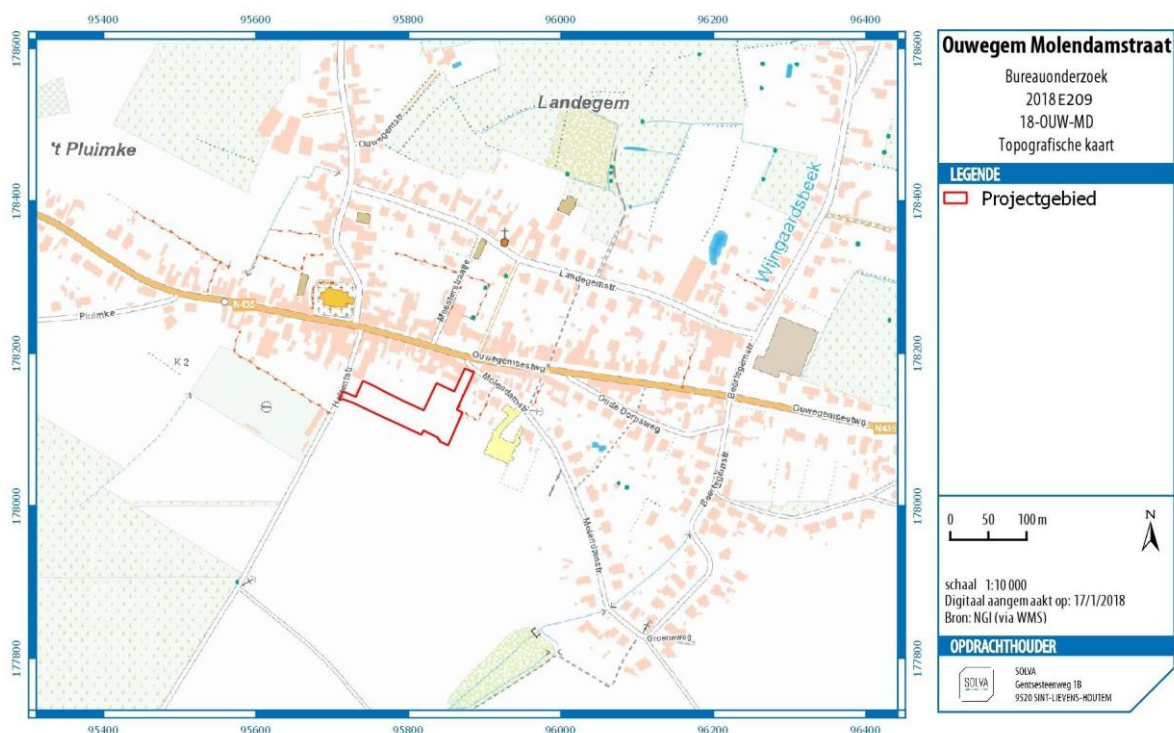
2.2.3.1 ALGEMENE LANDSCHAPPELIJKE EN GEOGRAFISCHE SITUERING

Ouwegem (Zingem) is gesitueerd in het zuidwesten van de provincie Oost-Vlaanderen, in de Scheldevallei, op de overgang van zand- naar zandleembodems (zie Figuur 9). De deelgemeente zit als een wig gedreven in Huise, eveneens een deelgemeente van Zingem. Ouwegem is gelegen in de zandleemstreek, maar het stadscentrum zelf is gekarteerd als antropogene zone.

Figuur 9: Bodemkaart met aanduiding van de locatie van Ouwegem (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 27/02/2018)

Het projectgebied situeert zich net ten zuiden van de bebouwde kom van Ouwegem, dat zich uitstrekt als lintbebouwing rond de Ouwegemsesteenweg (zie Figuur 10). De kerk ligt op zo'n 150 m ten noordwesten (vanaf het midden van het projectgebied). Ca. 350 m naar het oosten ligt de Wijngaardsbeek.

Figuur 10: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: NGI; digitaal aangemaakt op 27/02/2018)

2.2.3.2 AARDKUNDIGE EN HYDROGRAFISCHE SITUERING

ALGEMENE GEOLOGISCHE EN GEOMORFOLOGISCHE SCHETS VAN DE REGIO³

De Scheldevallei waarbinnen het projectgebied is gesitueerd, is gelegen in het zogenaamde **pleistoceen riviervalleiendistrict**, i.e. de gebieden die **geologisch/geomorfologisch** geassocieerd kunnen worden met de Pleistocene vallei van de Vlaamse Vallei, dat onder meer gekenmerkt is door alluviale kleibodems en een vrij vlakke tot licht golvende topografie.

In het gehele gebied van het Pleistoceen riviervalleiendistrict rusten jong-Quartaire afzettingen op een Tertiair substraat. De deklaag bestaat uit Quartaire niveo-eolische afzettingen van de laatste ijstijd (Weichsel), rustend op subhorizontale, oorspronkelijk zwak naar het noorden hellende, mariene Tertiaire lagen. Het reliëf is er nagenoeg vlak, met uitzondering van lokaal microreliëf van dekzandruggen, heuvels, ruggen, kouters, lage beekdepressies. Zowat overall komt een permanente grondwatertafel voor. Een fijn vertakte hydrografie komt voor, die veelal door menselijk ingrijpen sterk werd gewijzigd.

Er komen vooral zandgronden, lemig-zandgronden en licht-zandleemgronden voor. De uitlopers van het Pleistoceen riviervalleiendistrict, zoals de onmiddellijke regio waarbinnen het projectgebied is gesitueerd, wordt gedomineerd door fluviatiele afzettingen. Dit verklaart de iets zwaardere textuur in deze uitlopers, hoewel hier (bovenop) eveneens eolisch dekzand werd afgezet.

³ We baseren ons voor deze beschrijving op de definitie en karakterisering van de ecodistricten in Vlaanderen. In het concept 'ecodistrict' worden diverse geologische, geomorfologische, bodemkundige, hydrografische en historisch-geografische aspecten, die ook een determinerende invloed hebben gehad op het menselijk handelen in het verleden, in relatie tot elkaar besproken: Sevenant et al. 2002.

De belangrijkste processen uit de ontstaansgeschiedenis van het Pleistoceen riviervalleiendistrict situeren zich in de eerste helft van het Quartair, namelijk het Pleistoceen. Tijdens de afwisseling van ijstijden en tussenijstijden werd in verschillende fasen een enorme vallei, de zogenaamde 'Vlaamse Vallei' uitgeschuurd en herhaaldelijk opnieuw gevuld. In de Weichsel-ijstijd volgde een nieuwe uitschuring van het bekken, dat in het Tardiglaciaal (na de laatste ijstijd) opnieuw volledig werd opgevuld door eolische dekzandafzettingen en door fluviale afzettingen, die door de smeltwaters werden aangevoerd en in de rivieren bezonken. Gaandeweg ontwikkelde zich veenvorming.

De alluviale vlakten werden verder opgevuld als gevolg van de stijgende zeespiegel en later ook door de toenemende erosie na de prehistorische en historische ontbossingen. Momenteel is de geul van de Vlaamse Vallei niet meer zichtbaar in het landschap; ze is volledig toegesedimenteerd. Bovenop de Pleistocene rivierafzettingen werden tijdens het Holoceen recente riviersedimenten afgezet, die vaak gekenmerkt worden door een complexe samenstelling van klei, leem, zand en grind.

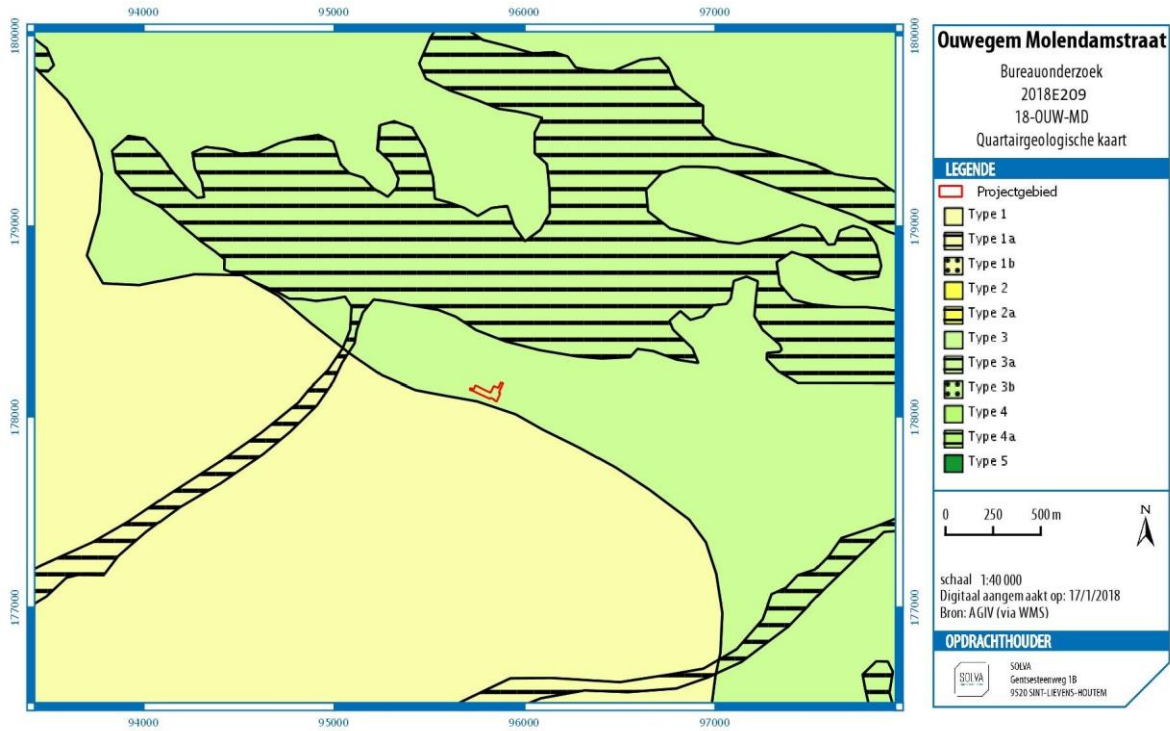
In de Vlaamse vallei komen vrij veel landschappelijke en hydrografische relictten zoals loopwijzigingen en afgesneden meanders voor. De zuidelijke uitloper van de Vlaamse Vallei vormt een brede zandige vlakte, gelegen op een gemiddelde hoogte van 10 m TAW, ontstaan tijdens het fluvioperiglaciaal Weichseliaan. De Holocene insnijding van de Schelde heeft een algemene zuid-noord trend. De alluviale vallei is lager gelegen met een hoogte die meestal lager ligt dan 10 m TAW, en is opgevuld met alluviale afzettingen. De morfologie van de alluviale vallei is vrij vlak. Enkele donken komen als opwelvingen (slechts een paar meter hoog) voor.

Bodemkundig domineren in het alluviaal gebied de matig tot zeer sterk gleyige zandleem-, leem-, veen en vooral klei- en zware kleigronden domineren. Veelal rusten ze op een zandige ondergrond, op sterk en zeer sterk gleyige, uitgebrikte, lemige en kleiige gronden, inclusies van gereduceerde kleigronden met venige bovengrond, matig droge tot natte lichtzandleemgronden met zandige ondergrond.

De leemgronden nemen de grootste oppervlakte van de alluvia in. De zandleemgronden liggen verspreid in de valleien. De licht-zandleemgronden vormen smalle stroken in de Scheldevallei (oeverwallen, donken). De veengronden beperken zich tot enkele kleine of grotere vlekken.

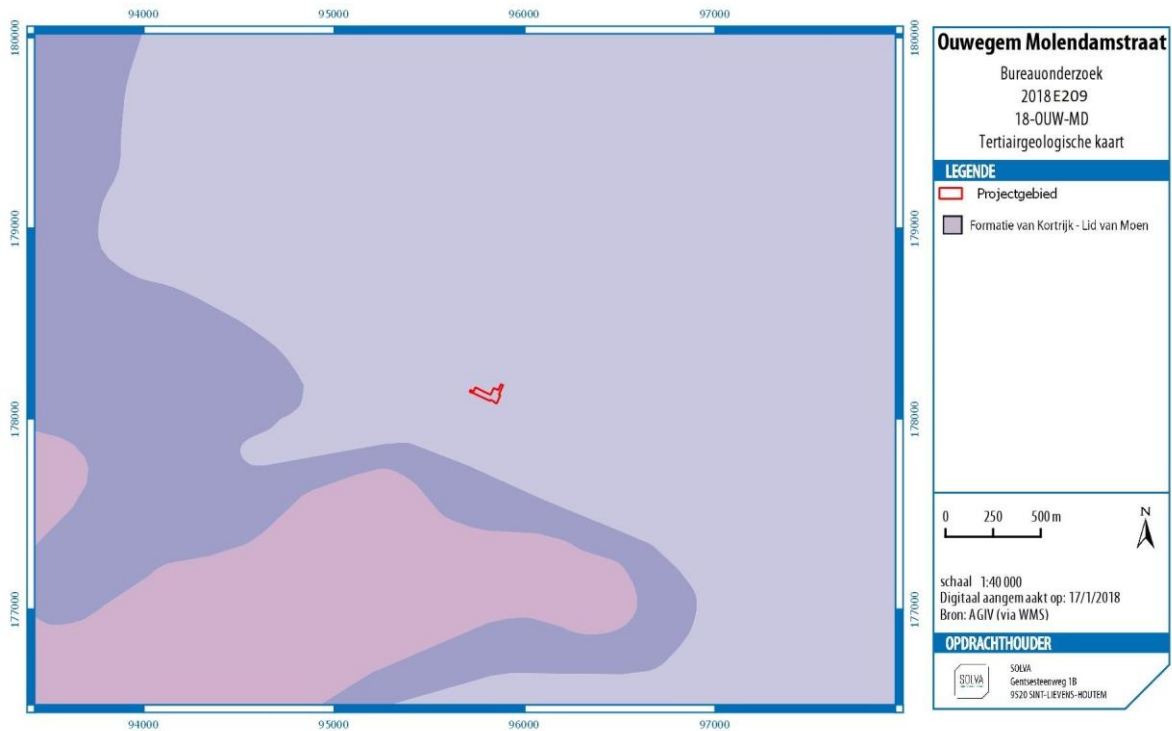
HET PROJECTGEBIED

De **Quartaargeologische profieltypekaart** (zie Figuur 11) karakteriseert het projectgebied als **geen** **Holocene en/of Tardiglaciale fluviale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie** (type 3).

Figuur 11: Quartaargeologische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)

Op de **Tertiairgeologische profieltypekaart** (zie Figuur 12) is te zien dat het projectgebied gelegen is op de Formatie van Kortrijk, meer bepaald op het Lid van Moen, met andere woorden, grijze klei tot kleihoudend silt (kleilagen; *nummulites planulatus*).

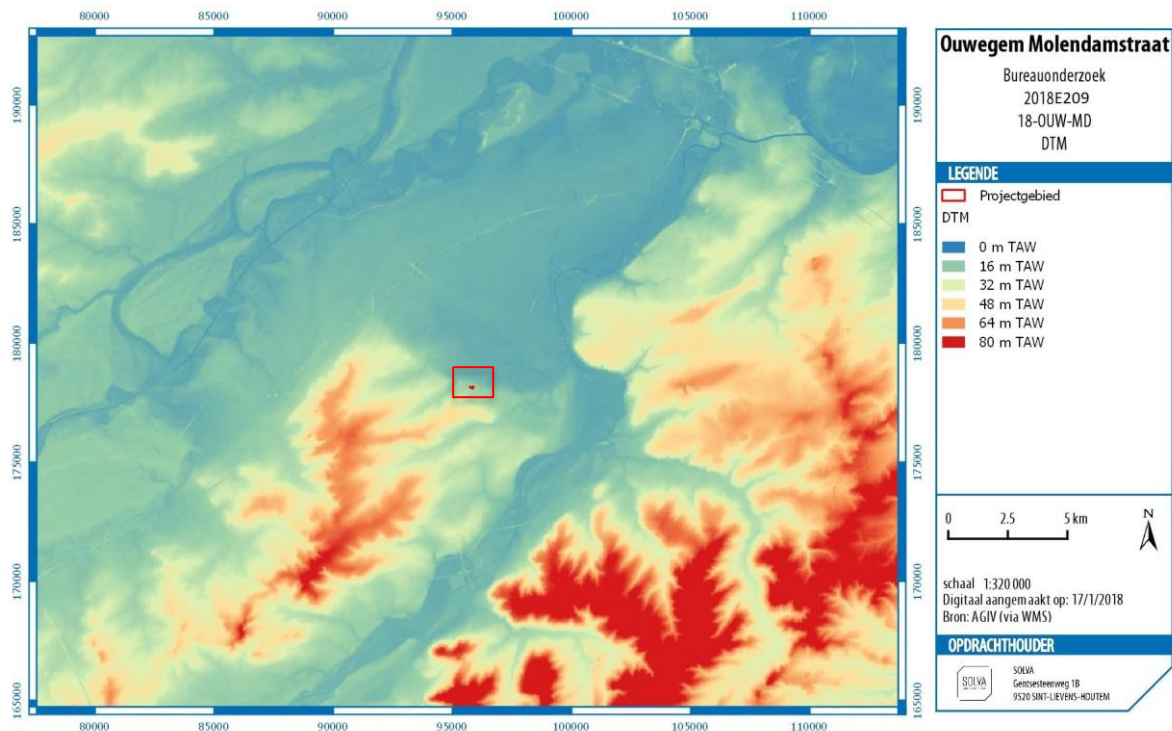

Figuur 12: Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)

Voor het gebied is **geen geomorfologische kaart** beschikbaar.

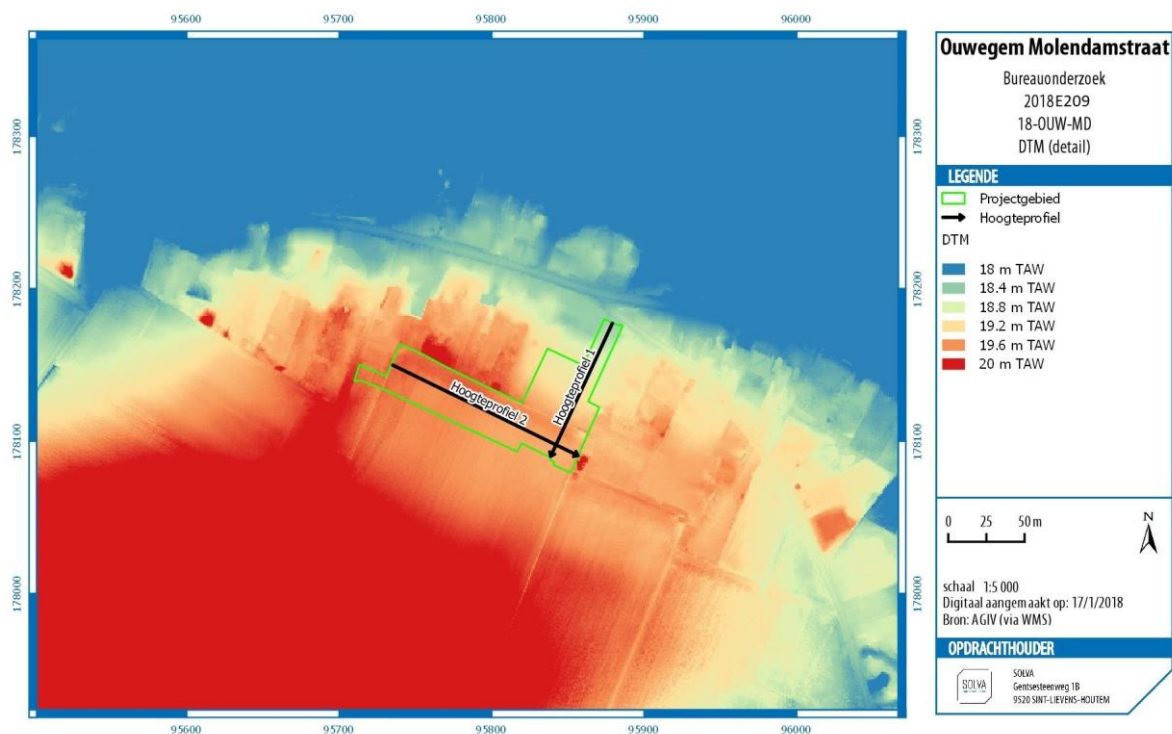
2.2.3.3 FYSISCH-GEOGRAFISCHE SITUERING

Zoals onderstaand hoogtemodel aangeeft (zie Figuur 13), ligt het projectgebied op de rand van de vallei die uitgeschuurd is door de Schelde met het hoger gelegen interfluvium van Leie en Schelde. Op het **hoogtemodel** is te zien hoe de hoogtes schommelen tussen +10 m TAW in de vallei en +70 m TAW op de heuvelruggen.

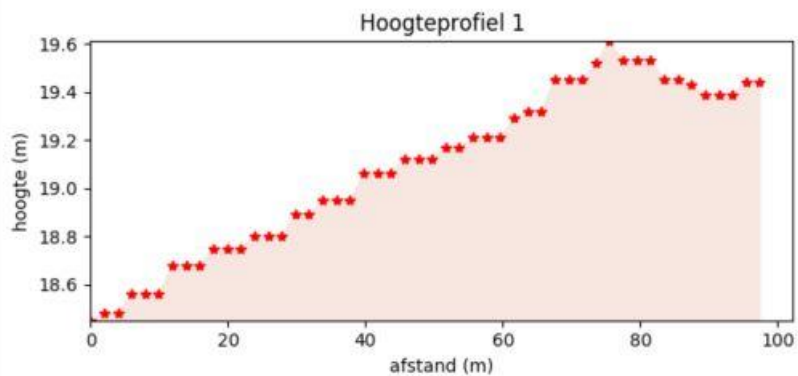

Figuur 13: Digitaal terreinmodel met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)

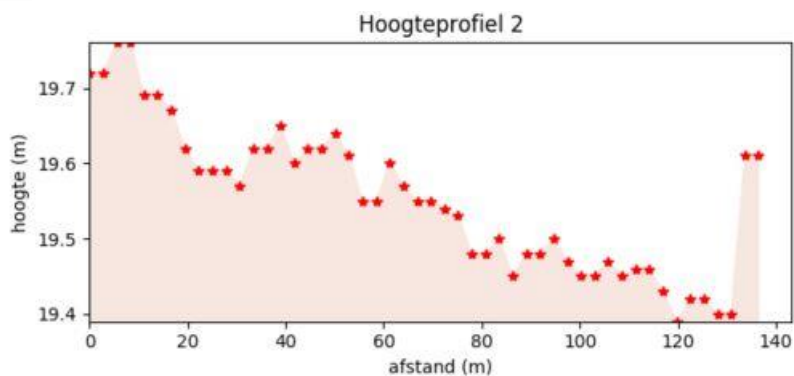
Het projectgebied zelf is **licht hellend** met hoogtes schommelend tussen +18 m TAW in het noorden en +20 m TAW in het zuiden (zie Figuur 14, Figuur 15 en Figuur 16).

Figuur 14: Digitaal terreinmodel (detail) met aanduiding van het projectgebied en hoogteprofielen (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)

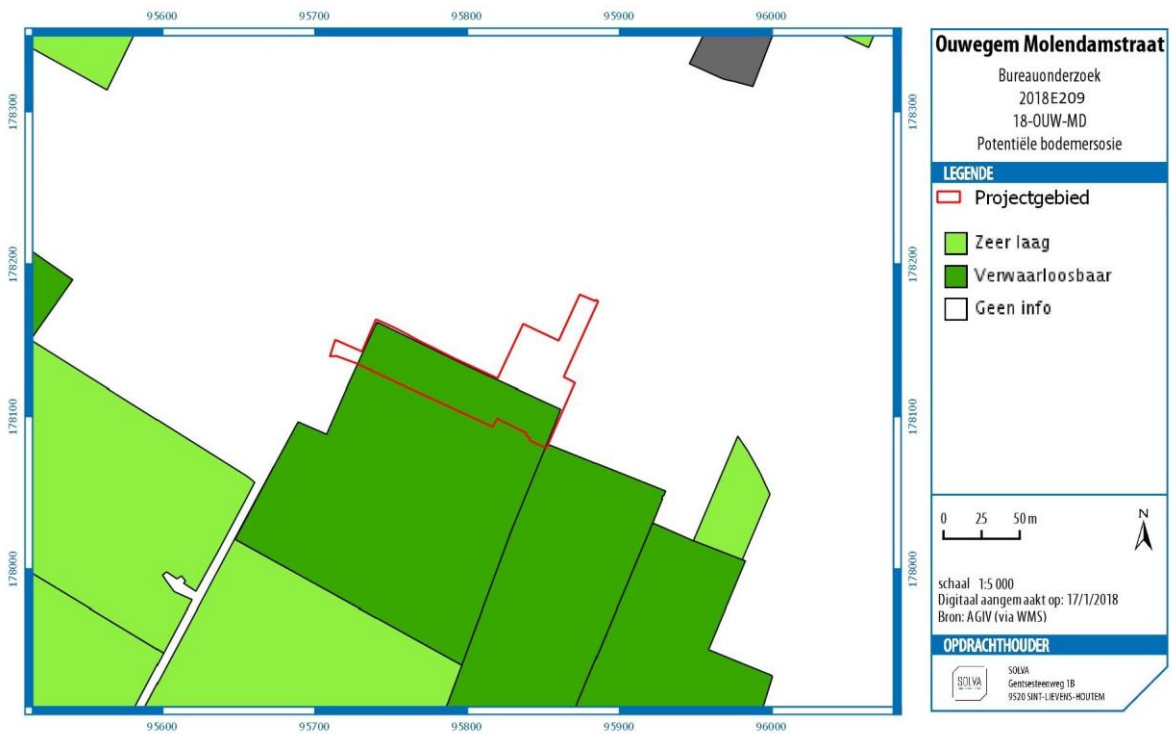

Figuur 15: Hoogteprofiel (noord-zuid) van het projectgebied (bron: Geopunt; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)

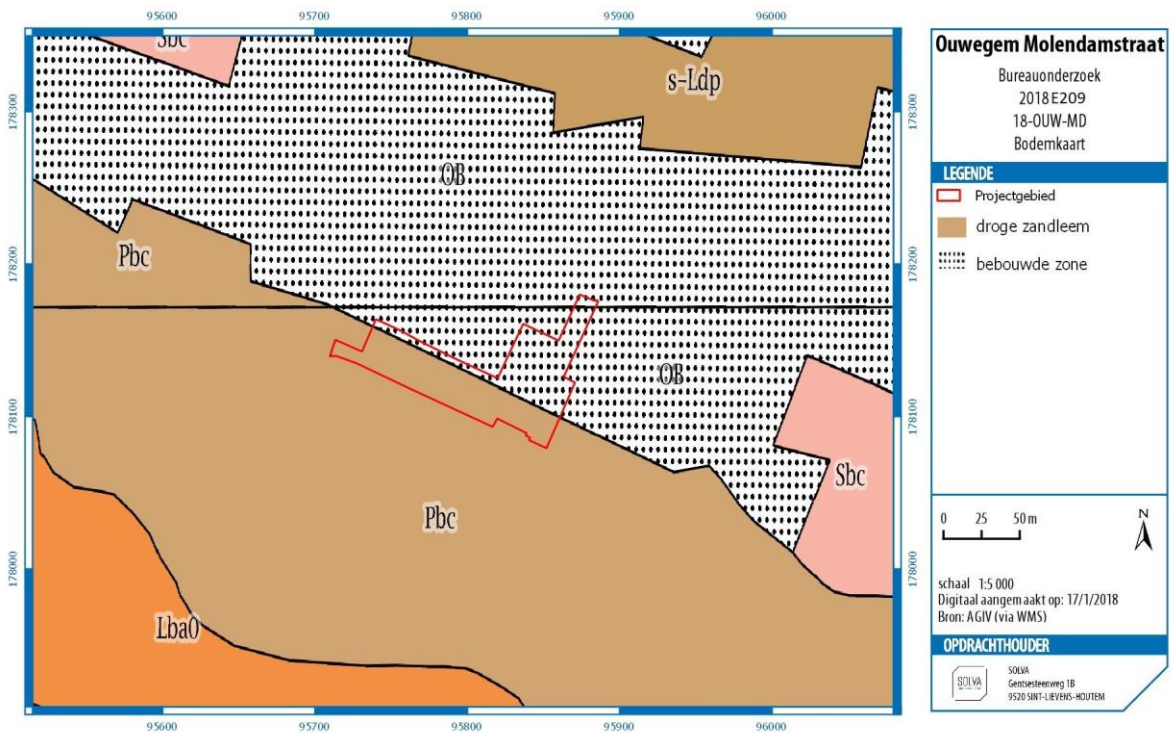
Figuur 16: Hoogteprofiel (west-oost) van het projectgebied (bron: Geopunt; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)

De **potentiële bodemerosiekaart** toont voor het noordelijk deel van het projectgebied geen waarden, aangezien het hier reeds ingericht terrein betreft (huidige parking). Voor de landbouwgronden in het zuiden staat een verwaarloosbare erosie aangeduid (zie Figuur 17).

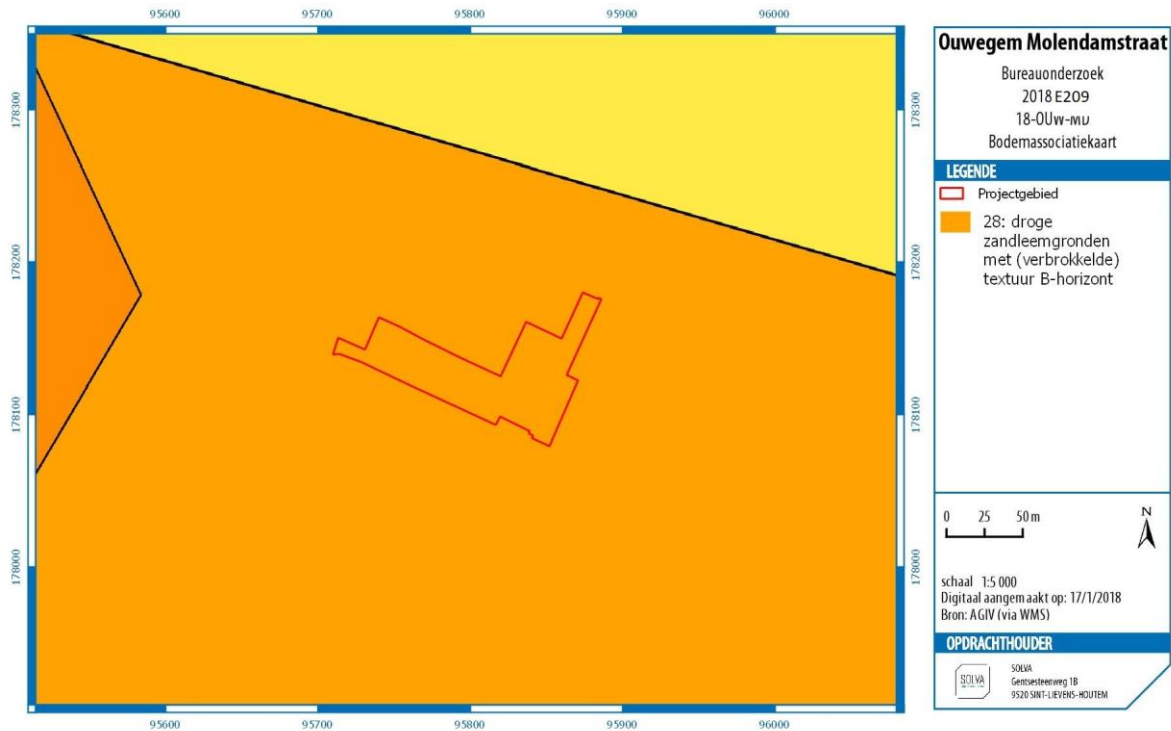
Figuur 17: Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)

De **bodemkaart** geeft aan dat de gronden in het noorden van het projectgebied bebouwde zone zijn (OB). De gronden in het zuiden (akkers) zijn droge lichte zandleembodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizonten (Pbc; zie Figuur 18).

Figuur 18: Bodemkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)

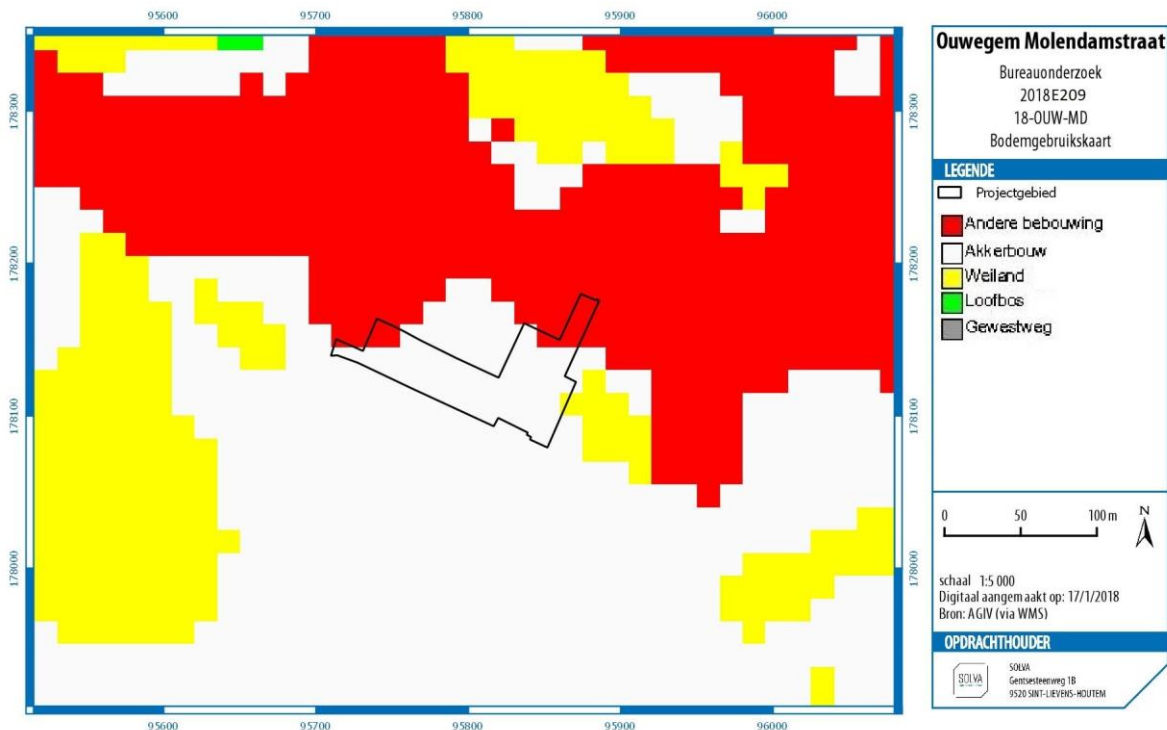
De **bodemassociatiekaart** toont ook droge zandleemgronden met (verbrokkelde) textuur B-horizont (associatie 28; zie Figuur 19).

Figuur 19: Bodemassociatiekaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)

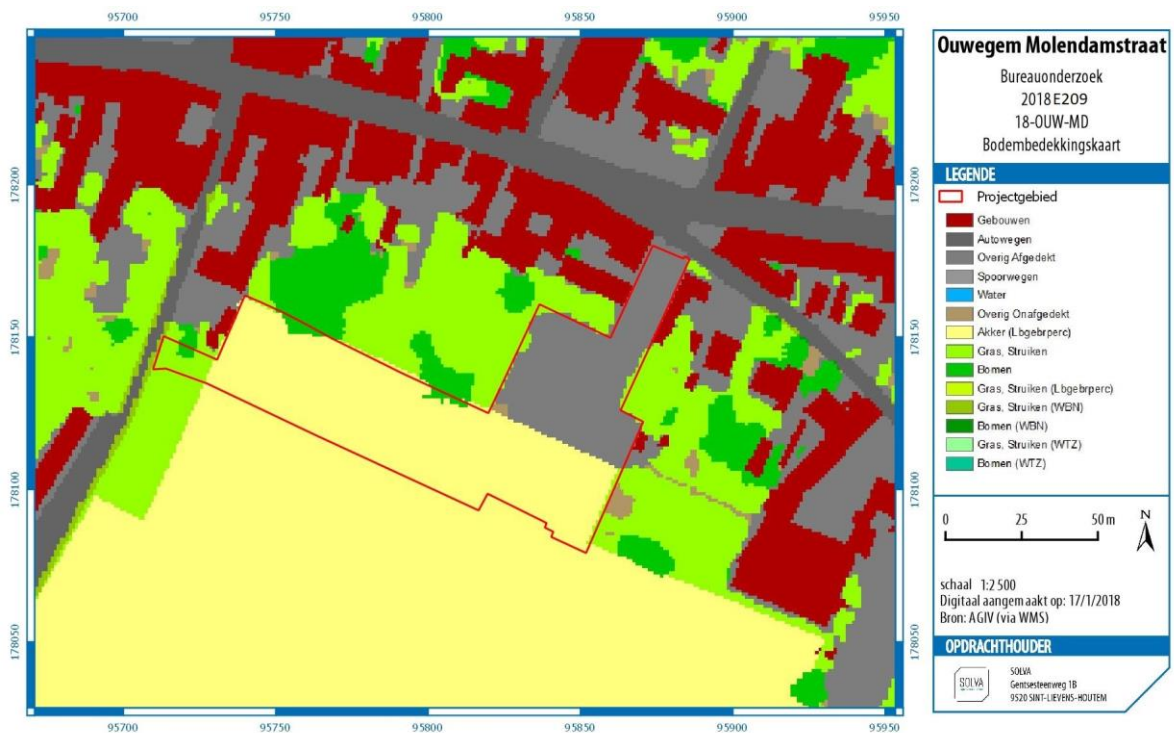
2.2.3.4 GRONDGEBRUIK

De **bodemgebruikskaart** geeft aan dat de gronden in het noorden van het projectgebied 'andere bebouwing' betreft en de gronden in het zuiden 'akkerbouw' (zie Figuur 20).

Figuur 20: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)

De **bodembedekkingskaart** toont het gebruik van het projectgebied zoals beschreven in de bestaande toestand (zie boven). Het noorden van het projectgebied, de huidige parking, is afgedekt met verharding, terwijl de zuidelijke delen akker en gras (privé-tuin) betreffen (zie Figuur 21).

Figuur 21: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)

Een gedetailleerde beschrijving van de bestaande toestand van het projectgebied wordt beschreven onder 2.1.2.1.

2.2.4 HET ONDERZOCHE GEBIED EN ZIJN OMGEVING IN ZIJN HISTORISCH KADER

2.2.4.1 HISTORISCH KADER

2.2.4.1.1 ALGEMENE GESCHIEDENIS VAN OUWEGEM

De oudste vermelding van Ouwegem gaat terug tot 830 n. Chr., wanneer de deelgemeente wordt vermeld als *villa Aldingaheim*.⁴ Dit Germaans toponiem betekent 'de woning van de lieden van Aldo'. In die 9de eeuw behoorde de regio en ook deze *villa* toe aan de Sint-Baafsabdij in Gent. Later werd het domein geësurpeerd door Arnulf I, graaf van Vlaanderen. Naast Ouwegem zijn er verschillende andere *inga-heim*-toponiemen in de wijdere regio. Ze duiden er op dat het gebied in de vroege middeleeuwen geëxploiteerd werd. In tegenstelling tot andere gehuchten zoals Landegem, Beertegem en Boeregem, groeide enkel Ouwegem uit tot een dorpsheerlijkheid. Deze was een leen van het Land van Gavere en kwam vervolgens respectievelijk in bezit van de families De Cockere en Van Maldegem (15de eeuw) en Nikolaas II Triest (in 1521). In 1569 blijkt dat de kerk, de armen van Ouwegem en de pastoor Pieter van Blaren 24 percelen land hadden, bijna allemaal in de nabijheid van de kerk gelegen en samen 8 bunder 1 vierendeel 66 roeden groot (ca. 14,6 ha) en verpacht aan de landbouwers van Ouwegem. Een goede honderd jaar later, in 1628, werd Ouwegem tot baronie verheven.⁵

De eerste duidelijke vermelding van de kerk van Ouwegem stamt uit 1123, wanneer het altaar aan de Sint-Pietersabdij van Gent geschonken wordt. De oudste vermelding van Ouwegem uit 830 staat in een tekst⁶ van Einhard, vertrouweling van Karel de Grote en Lodewijk de Vrome. Daarin verhaalt hij over een wonder waarbij Dundrada, dienstmeid in de *villa Aldingaheim*, die al drie jaar blind was, zich bij de komt van de relikwieën biddend aan het altaar zette en haar zicht terug kreeg. Gelet op het feit dat dienstmeiden waarschijnlijk een niet al te grote bewegingsvrijheid hadden, zou het mogelijk zijn dat dit altaar (en de bijhorende kerk) in de *villa Aldingaheim* te situeren is. Dit is een extra aanwijzing dat er in de vroege middeleeuwen een kerk was te Ouwegem. Het blijft echter niet bewezen of het dan om de huidige parochiekerk gaat.

2.2.4.2 INVENTARIS ONROEREND ERFGOED

Het projectgebied bevindt zich grotendeels binnen het vastgesteld landschapsrelict 'Schelde-Leie interfluvium tussen Waregem, Kruishoutem en Oudenaarde'.⁷ Zowel de Ouwegemstraat als de Ouwegemsesteenweg worden bovendien beschreven in de Inventaris Bouwkundig Erfgoed. Die eerste wordt gekenmerkt als een belangrijke dorpsstraat die in een bocht omheen het kerkhof loopt, vanaf de Ouwegemsesteenweg in het zuiden tot de Gaverstraat in het noorden.⁸ Langsheen deze straat, en aanpalend aan het projectgebied, zijn verschillende bouwkundige relictten vastgesteld. Een eerste betreft een zondagsschooltje, ingeplant ten noorden van het hoger gelegen kerkhof. De oudste kern van dit gebouw dateert in de jaren 1850.⁹ De aanpalende pastorie bevindt zich achterin een ommuurde beboomde tuin, die toegankelijk is via een poortgebouwtje onder zadeldak met een nis waarin een Onze-Lieve-Vrouwebeeldje staat en bekroond door een kruis, te dateren ca. 1910. Het huidige voorkomen van de pastorie zou eveneens uit 1910 dateren, al is er een oudere kern aanwezig.¹⁰ Nogmaals ten noorden

⁴ Universiteit Antwerpen, KANTL 2013, <http://bouwstoffen.kantl.be/tw/facsimile/?page=782>.

⁵ Castelain 1996; Agentschap Onroerend Erfgoed 2017, *Ouwegem* (ID=121613), <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/121613>.

⁶ Namelijk de *Translatio et Miracula Sancti Marcellini et Petri*, waarbij Einhard het relaas doet van de roof van de relikwieën van de heilige Petrus en Marcellinus uit Rome. De relikwieën werden overgebracht naar Seligenstadt (Duitsland), waarbij onderweg heel wat wonderen gebeurden.

Bronvermelding: Monumenta Germaniae Historica, Scriptores (in folio), 15/1. Deze tekst is te raadplegen op <http://www.dmgh.de/de/fs1/object/goToPage/bsb00000890.html?pageNo=261&sortIndex=010%3A050%3A0015%3A010%3A01%3A00>.

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017, *Schelde-Leie interfluvium tussen Waregem, Kruishoutem en Oudenaarde* (ID=10408), <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/10408>; Agentschap Onroerend Erfgoed 2017, *Schelde-Leie interfluvium tussen Waregem, Kruishoutem en Oudenaarde* (ID=135393), <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/135393>.

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017, *Ouwegemstraat* (ID=105517), <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/105517>.

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017, *Zondagsschooltje, later toneelzaal* (ID=74458), <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/74458>.

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017, *Pastorie* (ID=74459), <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/74459>.

bevinden zich ten slotte twee huizen uit het 4de kwart van de 19de eeuw (nr. 5) en 1ste kwart van de 20ste eeuw (nr. 7).¹¹

De Ouwegemsesteenweg kruist het dorpscentrum van Ouwegem van oost naar west. De steenweg werd deels verbreed en rechtgetrokken in 1865. De bebouwing dateert nog overwegend uit de 18de en 19de eeuw en betreft kleinschalige dorpshuizen en boerenarbeidershuizen.¹² Een dergelijke boerenarbeiderswoning bevond zich op het perceel 1147F (toekomstige parking) en is momenteel gesloopt. De woning bevond zich haaks op de straat en telde 6 traveeën, met 4 rechter staltraveeën. Het geheel klimt op tot de eerste helft van de 19de eeuw.¹³ Een tweede boerenwoning bevindt zich ten oosten van het perceel 1147F. Het staat achterin ingeplant op het erf en klimt op tot de 18de eeuw.¹⁴

Op de hoek van de Ouwegemstraat met de Ouwegemsesteenweg bevindt zich ten slotte de Sint-Jan-Baptistkerk, omgeven door een kerkhof. De heden driebeukige hallenkerk is beschermd als monument. Enige doorgedreven studie ontbreekt, waardoor een bouwgeschiedenis vooralsnog hypothetisch is. Een eerste vermelding van de kerk dateert uit 1123, wanneer de kerk in bezit komt van de Gentse Sint-Pietersabdij. Op basis van de toponymie (zie *supra*), het Sint-Jan-Baptistpatrocinium en de aanwijzing uit de *Translatio et Miracula* gaat de oorsprong echter mogelijks terug tot de 8ste eeuw of toch ten minste de vroege middeleeuwen. De vierkante onderbouw van de kruisingstoren is opgebouwd uit Doornikse kalksteen en behoort toe aan een 12de-eeuws Romaans kruiskerkje. In de Gotische periode werden vermoedelijk aanpassingen uitgevoerd aan het koor. In 1661 werd de kerk uitgebreid met een tweede beuk aan de zuidzijde en werd de middenbeuk mogelijk verbreed. In de 18de eeuw werden vervolgens de ramen en het interieur aangepast, met verdere uitbreiding in de 19de eeuw.¹⁵

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017, *Twee burgerhuizen* (ID=74461), <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/74461>.

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2017, *Ouwegemsesteenweg* (ID=105516), <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/105516>.

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017, *Boerenarbeiderswoning* (ID=74450), <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/74450>.

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017, *Boerenwoning* (ID=74447), <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/74447>.

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017, *Parochiekerk Sint-Jan-Baptist* (ID=74444), <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/74444>.

2.2.4.3 HISTORISCH-CARTOGRAFISCHE DOCUMENTEN

2.2.4.3.1 JACQUES HORENBALT – KAART VAN HET LAND VAN AALST (1596/1619)

De Kaart van het Land van Aalst door Jacques **Horenbault** (1596/1619) geeft de oudste weergave van Ouwegem (zie Figuur 22). Er is niet veel meer dan **de kerk met kerkhof** weergegeven, naast een ongedefinieerd noord-zuid lopend wegtracé. Dit is enigszins te verwachten aangezien Ouwegem op de linkeroever van de Schelde ligt, en dus buiten het Land van Aalst valt. Deze kaart is voor het projectgebied van weinig nut.

Figuur 22: Kaart van het Land van Aalst door Jaques Horenbault (bron: <http://users.telenet.be/peter.de.clercq/lvakaartmb.jpg>)

2.2.4.3.2 DE VILLARETKAART (1745-1748)

De **Villaretkaart** (1745-1748) vormt de oudste gedetailleerde weergave van Ouwegem (zie Figuur 23). Rondom de kerk liggen verschillende gebouwen. Het projectgebied valt echter buiten de zone van bebouwing.

Figuur 23: Uitsnede uit de Villaretkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)

2.2.4.3-3 JOZEF JOHAN FRANS FERRARIS – KABINETSKAART DER OOSTENRIJKSE NEDERLANDEN EN HET PRINSBISDOM LUIK: AELST (1771-1778)

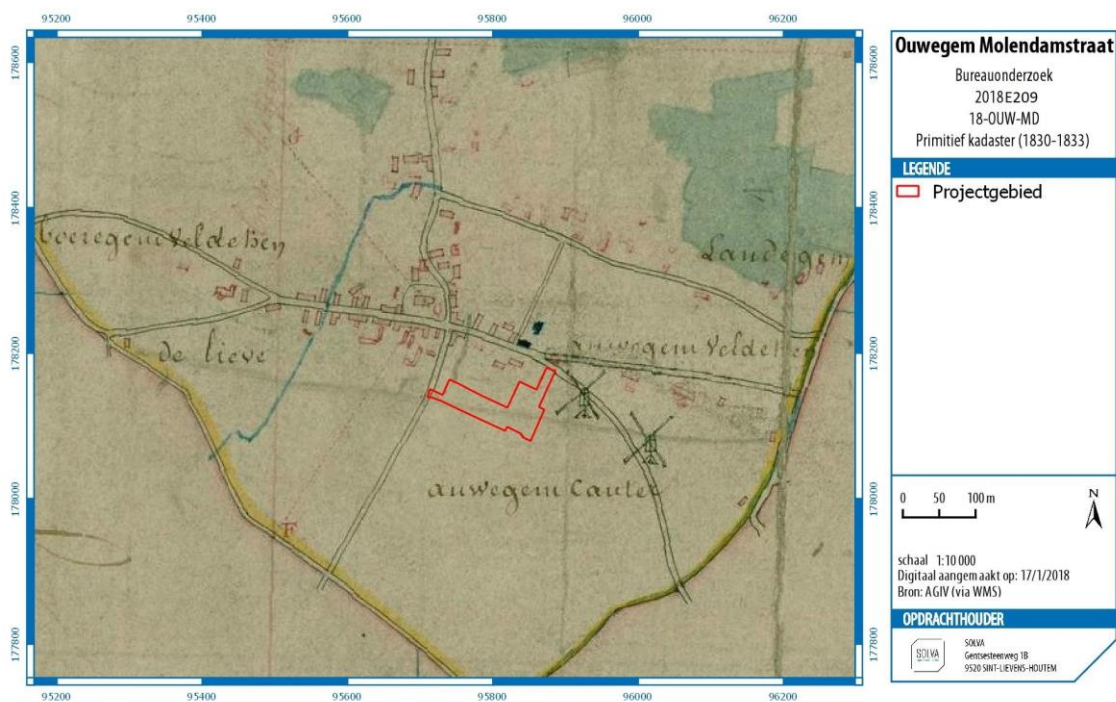
Op de **Ferrariskaart** is het tracé van de voorlopers van de Ouwegemstraat en de Ouwegemsesteenweg reeds duidelijk herkenbaar (zie Figuur 24). De bewoning clustert rond de kerk. Het projectgebied valt voornamelijk buiten de zone van bebouwing. In het noorden van het projectgebied lijkt een gebouwtje te staan. Er moet echter worden opgemerkt dat er een foutenmarge zit op het georefereren van de Ferrariskaart, waardoor de exacte locatie van het projectgebied meer naar het oosten moet worden gezien. Dit valt onder meer af te leiden uit de locatie van het projectgebied ten opzichte van de voorloper van de Heirentstraat. Het projectgebied lag dus mogelijk in **akkers**.

Figuur 24: Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 17/01/2018)

2.2.4.3.4 PRIMITIEF KADASTER - OUWEGEM (1830-1833)

Het **primitieve kadasterplan** toont een gelijkaardige situatie aan deze afgebeeld op de vroegere kaarten (zie Figuur 25). De bewoning/bebouwing cluster nog steeds rond de kerk. We kunnen opmerken dat het stratenpatroon sindsdien weinig is veranderd (vergelijk met de topografische kaart Figuur 1). Het projectgebied is **vrij van enige bebouwing**. Ten oosten van het projectgebied is, in vergelijking met de Ferrariskaart, een molen bijgebouwd. De zone waarin het projectgebied zich bevindt, wordt aangeduid met 'Auwegem Caute'.

Figuur 25: Uitsnede uit het primitief kadaster van Ouwegem (bron: Cartesius)

2.2.4.3.6 PHILIPPE VANDERMAELEN – CARTES TOPOGRAPHIQUES DE LA BELGIQUE (1846-1854)

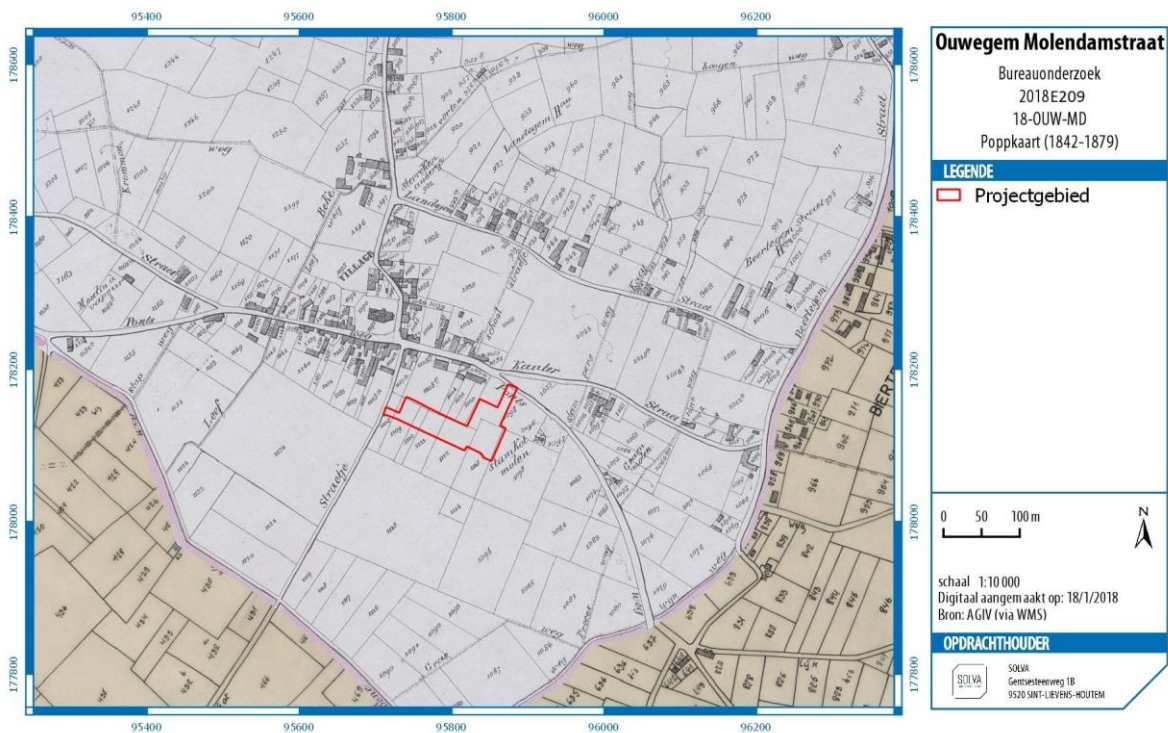
Op de kaart **Vandermaelen** is er wederom een foutenmarge bij de georeferentie (zie Figuur 27). Het projectgebied sluit daarom niet perfect aan op de voorlopers van de Molendamstraat en de Heirentstraat. Ook op deze kaart worden geen gebouwen afgebeeld op het projectgebied.

Figuur 27: Uitsnede uit de kaart Vandermaelen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 18/01/2018)

2.2.4.3.7 PHILIPPE CHRÉTIEN POPP - ATLAS CADASTRAL PARCELLAIRE DE LA BELGIQUE (1842-1879)

De **Popp-kaart** geeft weinig nieuwe informatie over het projectgebied (zie Figuur 28). De percelering zoals deze al werd afgebeeld op de Atlas der Buurtwegen (zie Figuur 26), is nagenoeg ongewijzigd gebleven. De molen die reeds werd afgebeeld op het primitief kadaster (zie Figuur 25), wordt als de ‘Stamkotmolen’ benoemd.

Figuur 28: Uitsnede uit de Popp-kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 18/01/2018)

2.2.4.3.8 RECENTE LUCHTFOTO'S

Op een **luchtfoto uit 1971** is te zien hoe er ter hoogte van de aansluiting met de Molendamstraat **bebouwing** op het projectgebied stond (zie Figuur 29). Mogelijk stond er ook een **schuur of stal** ter hoogte van de overgang naar de akkers. Het zuidelijke gedeelte van het projectgebied was toen onbebouwd.

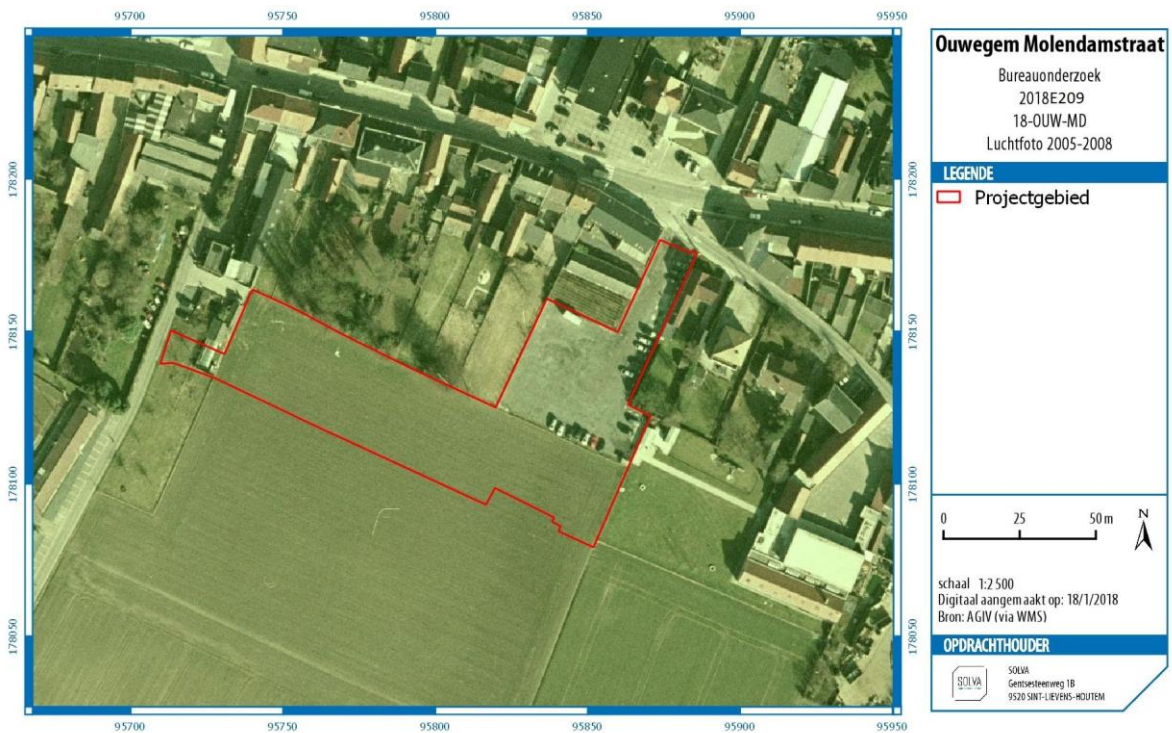
Figuur 29: Orthofoto uit 1971 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 18/01/2018)

Op de orthofoto uit 1990 lijkt de bebouwing in het noorden te hebben plaatsgemaakt voor een groenzone (privé-tuin; zie Figuur 30). Het gebouwtje (schuur/stal?) aan de overgang met de akker, ter hoogte van de huidige parking, is wel nog steeds aanwezig.

De orthofoto uit de periode 2005-2008 toont de situatie zoals ze zich ook vandaag de dag nog voordoet (vergelijk Figuur 31 met Figuur 4). De schuur of stal is verwijderd en heeft plaatsgemaakt voor de huidige parking.

Figuur 30: Orthofoto uit 1990 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 18/01/2018)

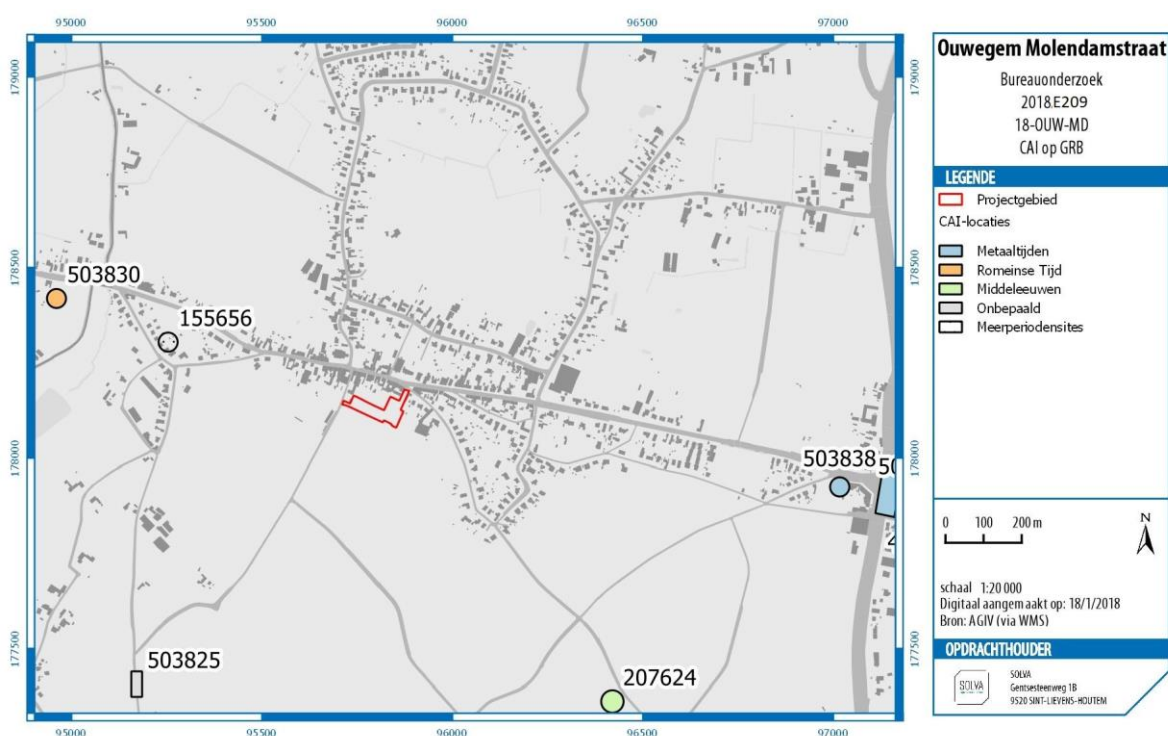
Figuur 31: Orthofoto uit 2005-2008 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 18/01/2018)

2.2.5 HET ONDERZOCHE GEBIED EN ZIJN OMGEVING IN ZIJN ARCHEOLOGISCH KADER

Voor het **projectgebied** zelf zijn geen archeologische sites gekend.

Archeologische bronnen, hoewel eerder beperkt aanwezig (zie Figuur 32), tonen aan dat de regio rond Ouwegem reeds in de **metaaltijden** werd geëxploiteerd. Tijdens een prospectie van de Universiteit Gent werden namelijk enkele aardewerkscherven uit de ijzertijd gevonden. Deze antropogene aanwezigheid leefde door in de **Romeinse periode**. Er wordt melding gemaakt van verschillende Romeinse munten (onder meer van Trajanus) en Romeins aardewerk. De **Merovingische periode** in de regio is aanwezig door de vondst van een gouden Tremissis (CAI-locatie 207624), geslaan in Chitry-les-Mines door muntmeester Austrulfo, te dateren tussen ca. 585-675. Samen met archaeologica uit de ijzertijd en Romeinse periode, werd op CAI-locatie 155656 tijdens een veldprospectie tot slot een duidelijke concentratie van laatmiddeleeuws aardewerk vastgesteld.¹⁸

Opmerkelijk is dat deze concentratie binnen een driehoekige structuur ligt, gevormd door het Pluimke en de Ouwegemsesteenweg. Mogelijk gaat dit stratenpatroon terug op een middeleeuwse dries. Ten westen (CAI-locatie 503830) werd eveneens bij prospectie een concentratie Romeins materiaal (o.a. *terra sigillata*, *terra nigra*, Pompejaans rood, zeepwaar, *tegulae* en *imbrices*), maar ook laatmiddeleeuws en ijzertijaardewerk vastgesteld.¹⁹ Ten zuiden zou zich op CAI-locatie 503828 een 'vrij grote neolithische site' bevinden. Op de Molenstraat, richting de vermoedelijke dries, werd in de jaren '50 bij graafwerken een knuppelweg (bestaande uit houten paaltjes) aangetroffen. Van recentere datum is de zone van de Slag bij Oudenaarde (1708; CAI-locatie 158402) en de vondst van een Franse munt uit 1853 (CAI-locatie 165958).

Figuur 32: CAI-locaties op GRB met aanduiding van het projectgebied (bron: cai.onroerendergoed.be en AGIV; digitaal aangemaakt op 18/01/2018)

¹⁸ Vermeulen 1992, 63.

¹⁹ Vermeulen 1992, 58-59.

2.2.6 EEN DATERING EN INTERPRETATIE VAN HET ONDERZOCHE GEBIED

2.2.6.1 HET LANDSCHAPPELIJK KADER

De sedimenten in de ondergrond dateren uit het **laat-glaciaal**. De terreinen bevinden zich op de grens tussen het **interfluvium van Leie en Schelde** en de **Scheldevallei**. De bodemkaart toont aan dat er voornamelijk zich voornamelijk **droge lichte zandleemgronden** met (verbrokkelde- textuur B-horizonten bevinden. Het sterke **rurale karakter** van Ouwegem heeft in de laatste decennia moeten plaats maken voor **steeds uitbreidende bebouwing** (OB op bodemkaart). Het projectgebied heeft zich echter steeds in de rurale gordel rond Ouwegem bevonden, op gronden die op historische kaarten staan aangeduid als **kouter**.

2.2.6.2 DE MENSELIJKE AANWEZIGHEID

Binnen het projectgebied zijn **geen archeologische waarnemingen** bekend. Het projectgebied ligt dan ook **buiten de feitelijke historische kern** van Ouwegem.

Het toponiem Ouwegem en verschillende andere *'inga-heim'*-toponiemen in de wijdere regio, suggereren dat het gebied reeds sinds de vroege middeleeuwen geëxploiteerd werd. Archeologische vondsten tonen wel aan dat de eerste menselijke occupatie van de regio minstens tot de **metaaltijden** moet worden teruggebracht. De continuïteit van bewoning wordt geattesteerd door vondsten uit de **Romeinse** en **Merovingische** periode. De eerste schriftelijke vermelding uit 830 toont aan dat het dorp zeker bestond in de eerste helft van de 9de eeuw. Gelet op de benaming *'villa'* gaat het hier om een (centrale) landbouwuitbating.

Voor het projectgebied zelf gaat de oudste informatie terug tot het midden van de **18de eeuw**. Daaruit blijkt dat de tracés van de Ouwegemsesteenweg, de Molendamstraat en de Heirentstraat minstens teruggaan tot deze periode. Op het historische kaartmateriaal staan er langs beide wegen steeds (beperkte) constructies ingepland die echter steeds buiten het projectgebied vallen. Enkel in een recenter verleden is de noordelijke zone van het projectgebied bebouwd geweest. De aanwezigheid van grote percelen land binnen een zone die op de historische kaarten als **kouter** worden aangeduid, zou kunnen wijzen op een vroeg in cultuur brengen van deze gronden (volle middeleeuwen). Vanaf het midden van de jaren 2000 wordt het noordelijke deel van het projectgebied ingericht als **parking**. De zuidelijke percelen hebben echter nooit bebouwing gekend volgens het beschikbare kaartmateriaal, en zijn traditioneel gebruikt als akkers.

2.2.7 DE VERWACHTING TEN AANZIEN VAN ARCHEOLOGISCH ERFGOED

2.2.7.1 EEN GEMOTIVEERDE TEKSTUELE VERWACHTING TEN AANZIEN VAN DE AANWEZIGHEID EN AARD VAN HET ARCHEOLOGISCH ERFGOED OP HET ONDERZOCHE TERREIN

- *Aanwijzingen voor het archeologisch potentieel, landschapshistoriek en gebruiksevolutie*

Het **bureauonderzoek** toont aan dat het projectgebied **landschappelijk** een interessante positie inneemt, op een heuvelflank langs de Scheldevallei. Bovendien zijn er weinig aanwijzingen voor erosie. Ook historisch betreft het een interessante situatie, gezien de ligging in de omgeving van de parochiekerk en historische kern van Ouwegem. De oudste zekere vermelding van de kerk stamt uit 1123, maar de kerk zou mogelijk kunnen teruggaan tot de vroege middeleeuwen.

Het projectgebied valt echter buiten de feitelijke historische kern van Ouwegem, in een gebied dat volgens de historische kaarten (18de eeuw en recenter) steeds gebruikt is als **landbouwgrond**. De aanwezigheid van grote percelen land binnen een zone die op de historische kaarten als kouter worden aangeduid, zou kunnen wijzen op een vroeg in cultuur brengen van deze gronden (volle middeleeuwen). De historische kaarten wijzen voor de post-middeleeuwse periode op een sterke continuïteit qua stratenpatroon, bebouwing en grondgebruik van de dorpskom.

In **recentere periodes** is het noordelijk deel van het terrein echter door omgevingswerken in aanzienlijke mate geroerd. Behalve bebouwing ter hoogte van de Molendamstraat en een schuur of stal aan de overgang met de akkers, werd in de tweede helft van de jaren 2000 een **verharde parking** aangelegd op dit noordelijke deel. De impact daarvan is niet duidelijk. De zuidelijke percelen zijn echter steeds als **landbouwgrond** in gebruik gebleven.

➤ *Wat is de impact van de geplande werken?*

Het gemeentebestuur van Zingem wenst een **parking** gelegen aan de Molendamstraat in Ouwegem **opnieuw aan te leggen en uit te breiden**. Dit kadert binnen de aanleg van een nieuwe begraafplaats ten zuiden van het huidige projectgebied. De begraafplaats maakt echter nog geen deel uit van de vergunningsaanvraag en zal pas in een latere fase worden gerealiseerd.

De bodemingreep voor het volledige projectgebied (ca. 6300 m²) betreft het opbreken van de bestaande verharding en het afgraven van de teelaarde tot een **maximale diepte van 56 cm**. Lokaal worden diepere verstoringen verwacht voor het aanleggen van een **DWA- en RWA-leiding** (resp. 1 m en 2 m onder het bestaande maaiveld). Voor het zuidelijke gedeelte van het projectgebied, dat in gebruik is als onbebouwde landbouwgrond, betekent dit een aanzienlijke verstoring van de bodem. Voor het noordelijke deel aansluitend op de Molendamstraat is deze verstoring relatief, gezien dit deel reeds in gebruik is als parking, en dus mogelijk reeds is verstoord. Voorheen was dit deel van het terrein ook deels bebouwd (stalling/loods?) waardoor de ondergrond in zekere mate ook reeds geroerd zal zijn, hoewel de exacte reikwijdte daarvan momenteel niet duidelijk is.

➤ *Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site op lokaal, regionaal en op Vlaams niveau?*

Op basis van de bureaustudie kan gesteld worden dat het projectgebied een zeker archeologisch potentieel heeft om, gelet op de ligging nabij de historische kern van de gemeente, aspecten rond **vroege dorpsontwikkeling** beter te begrijpen en in kaart te brengen. Dit potentieel wordt ook versterkt door een geplande aanleg op termijn van een begraafplaats op het aanpalende terrein.

Op een lokaal niveau kan de eventuele archeologische informatie dus een bijdrage leveren aan de **geschiedenis van Ouwegem**. Op een regionaal en Vlaams niveau kan de **ontwikkeling van cultuurlandschappen, koutercomplexen en dorpsontwikkeling tussen Leie en Schelde** beter worden begrepen.

➤ *Is er verder vooronderzoek noodzakelijk en welke vorm dient dit aan te nemen?*

Bovenstaande onderzoeksvragen en de inschatting van het kennispotentieel kunnen op basis van een bureaustudie slechts ten dele en hypothetisch beantwoord en gerealiseerd worden.

Verder vooronderzoek is noodzakelijk, aangezien het tot nu toe niet mogelijk is om een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen. Concrete informatie over de aanwezigheid, aard en graad van bewaring van archeologische sporen ontbreekt. Op basis van het bureauonderzoek blijven de geformuleerde veronderstellingen immers hypothetisch en bovendien onvolledig. Voor het noordelijke deel van het projectgebied, waar heden een parking ligt en voordien een gebouw, is de gaafheid van de archeologische sporen mogelijk wel reeds aangetast.

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria:

1. Is het **MOGELIJK** deze methode toe te passen op dit terrein?
2. Is het **NUTTIG** deze methode toe te passen op dit terrein?
3. Is het overdreven **SCHADELIJK** voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?
4. Is het **NOODZAKELIJK** deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Eerst wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuu	Motivering
Landschappelijk booronderzoek	Neen	Mogelijk maar niet nuttig. Het bureauonderzoek leverde al genoeg informatie op met betrekking tot de bodemopbouw. Bovendien is de omvang van het projectgebied te klein om grote landschappelijke structuren te kunnen vatten.
Landschappelijke profielputten	Neen	Mogelijk maar niet nuttig. Het bureauonderzoek leverde al genoeg informatie op met betrekking tot de bodemopbouw. Bovendien is de omvang van het projectgebied te klein om grote landschappelijke structuren te kunnen vatten.
Geofysisch onderzoek	Neen	Mogelijk maar niet nuttig. Geofysisch onderzoek is in deze context niet relevant omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Verder zijn de te verwachten structuren moeilijk te interpreteren op basis van geofysische data.
Veldkartering	Neen	Mogelijk maar niet nuttig. De tijdsinvestering voor het uitvoeren van een veldkartering weegt niet op tegen de weinig nauwkeurige informatie die deze opnieuw zou opleveren voor het beantwoorden van de vraagstellingen.

Vervolgens wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuu	Motivering
Verkennd archeologisch booronderzoek	Neen	Mogelijk maar niet nuttig. Het terrein kent geen complexe bodemopbouw of stratigrafie, er worden geen afgedekte sites verwacht door afzetting of colluvium. Als er sites aanwezig zijn, betreft het sites zonder complexe stratigrafie. Eventuele archeologische sporen zullen zich manifesteren onmiddellijk onder de bouwvoor. De verwachting is dat het voornamelijk grondsporen zal betreffen. Boringen laten een gedegen interpretatie van deze contexten (aard, samenhang tussen sporen, ruimtelijke spreiding, ...) niet toe.
Waarderend archeologisch booronderzoek	Neen	Mogelijk maar niet nuttig. Het terrein kent geen complexe bodemopbouw of stratigrafie, er worden geen afgedekte sites verwacht door afzetting of colluvium. Als er sites aanwezig zijn, betreft het sites zonder complexe stratigrafie. Eventuele archeologische sporen zullen zich manifesteren onmiddellijk onder de bouwvoor. De verwachting is dat het voornamelijk grondsporen zal betreffen. Boringen laten een gedegen interpretatie van deze contexten (aard, samenhang tussen sporen, ruimtelijke spreiding, ...) niet toe.

Proefputten in functie van steentijd artefactensites	Neen	Mogelijk maar niet nuttig. Er zijn geen directe indicaties voor de aanwezigheid van steentijdsites. De verwachting is bovendien dat artefactensites, indien aanwezig, in aanzienlijke mate reeds verploegd zullen zijn.
Proefsleuven en / of proefputten	Ja	Mogelijk en nuttig. Deze onderzoekstechniek zal het meeste informatie (kosten/baten) opleveren om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. Dit onderzoek zal een schadelijke impact hebben op het bodemarchief (ca. 12,5 % van het terrein). Toch is deze onderzoeksmethode nodig om verdere uitspraken te kunnen doen over de mogelijke aanwezigheid van een archeologische site op het terrein. Er zijn geen aanwijzingen of contextuele aanwijzingen dat een steentijdsite aanwezig zou (kunnen) zijn. Indien er lithische artefacten aangetroffen worden in de sedimenten onder de bouwvoor dient er tijdens dit onderzoek te worden ingeschat of het om een activiteitenzone gaat of enkel om een aantal verspreide stukken. Indien dit zo is, zal een waarderend archeologisch booronderzoek worden uitgevoerd in en naast de proefsleuven om de zone met lithische artefacten verder af te bakenen.

Op basis van hogerstaande afwegingen wordt een vooronderzoek met ingreep in de bodem voorgesteld dat bestaat uit:

- Proefsleuven

Een onderzoek met ingreep in de bodem is noodzakelijk aangezien het vooronderzoek tot nu toe (bureauonderzoek) onvoldoende informatie opleverde om een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen omdat informatie over de aanwezigheid, aard en graad van bewaring van archeologische sporen ontbreekt.

Na afweging van bovenstaande onderzoeksmethoden, wordt enkel **proefsleuvenonderzoek** als methode weerhouden.

2.2.7.2 AFBAKENING VAN ZONES WAAR GEEN ARCHEOLOGISCH ERFGOED AANWEZIG IS OF VERWACHT WORDT
Niet van toepassing.

2.2.7.3 AFBAKENING VAN ZONES WAAR ARCHEOLOGISCH ERFGOED VASTGESTELD IS OF VERWACHT WORDT
Over het gehele projectgebied kunnen (nog) archeologische sporen worden aangetroffen. De verwachting is wel dat de gaafheid van de eventuele archeologische sporen in het noordelijke deel van het projectgebied (deel parking en voorheen schuur/loods) niet optimaal is.

3 BIBLIOGRAFIE

3.1 LITERATUUR

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED (2017)** *Boerenarbeiderswoning, Inventaris Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/74450> (geraadpleegd op 4 mei 2017). Onroerend
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED (2017)** *Boerenwoning, Inventaris Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/74447> (geraadpleegd op 4 mei 2017). Onroerend
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED (2017)** *Ouwegem, Inventaris Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121613> (geraadpleegd op 3 mei 2017). Onroerend
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED (2017):** *Ouwegemsesteenweg, Inventaris Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/105516> (geraadpleegd op 4 mei 2017). Onroerend
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED (2017)** *Ouwegemstraat, Inventaris Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/105517> (geraadpleegd op 4 mei 2017). Onroerend
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED (2017):** *Parochiekerk Sint-Jan-Baptist, Inventaris Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/74444> (geraadpleegd op 4 mei 2017). Onroerend
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED (2017)** *Pastorie, Inventaris Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/74459> (geraadpleegd op 4 mei 2017). Onroerend
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED (2017)** *Schelde-Leie interfluvium tussen Waregem, Kruishoutem en Oudenaarde, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135393> (geraadpleegd op 4 mei 2017). Onroerend
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED (2017)** *Twee burgerhuizen, Inventaris Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/74461> (geraadpleegd op 4 mei 2017). Onroerend
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED (2017):** *Zondagsschooltje, later toneelzaal, Inventaris Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/74458> (geraadpleegd op 4 mei 2017). Onroerend
- CASTELAIN R.** (1996) Feodaal en kerkelijk bezit in Ouwegem (14e tot 17e eeuw), *Handelingen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Oudenaarde* 33, 61-81.
- INSTITUUT VOOR NEDERLANDSE LEXICOLOGIE** (2010) *De Geïntegreerde Taalbank*, <http://gtb.inl.nl/> (geraadpleegd op 17/01/2018)
- Monumenta Germaniae Historica, Scriptores (in folio)*, 15/1 [online], <http://www.dmgh.de/de/fs1/object/goToPage/bsb00000890.html?pageNo=261&sortIndex=010%3A050%3A0015%3A010%3A01%3A00> (geraadpleegd op 17/01/2018).
- SEVENANT M., MENSCHAERT J., COUVREUR M., RONSE A., ANTROP M., GEYPENS M., HERMY M. EN DE BLUST G.** (2002) *Ecodistricten: Ruimtelijke eenheden voor gebiedsgericht milieubeleid in Vlaanderen. Deelrapport II: Afbakening van ecodistricten en ecoregio's: Verklarende teksten*. Onuitgegeven rapport.
- UNIVERSITEIT ANTWERPEN, KANTL** (2013) *Toponymisch Woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland vóór 1226, door Maurits Gysseling (1960)* [online], <http://bouwstoffen.kantl.be/tw/> (geraadpleegd op 17/01/2018)
- VERMEULEN F.** (1992), *Tussen Leie en Schelde: Archeologische inventaris en studie van de Romeinse bewoning in het zuiden van de Vlaamse Zandstreek*, Archeologische Inventaris Vlaanderen, Buitengewone reeks 1, Gent: Archeologische Inventaris Vlaanderen.

3.2 WEBSITES

Laatste raadpleging op 18/01/2018

<https://www.dov.vlaanderen.be>

<https://www.geopunt.be>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

<https://geo.onroenderfgoed.be>

<https://maps.google.be>

<http://gtb.inl.nl/>

<http://bouwstoffen.kantl.be/tw/>

<http://www.dmgh.de>

<http://www.cartesius.be>

<http://cai.onroenderfgoed.be/>